

FIVB™

FÉDÉRATION INTERNATIONALE
DE VOLLEYBALL

ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

Έκδοση 2020 (4/2020 – FIVB) / Μετάφραση 9/2020
(Έκδοση 29/9/2020)
Τεχνική Επιτροπή Διαιτησίας Ο.Δ.Β.Ε. – Κ.Ε.Δ./Ε.Ο.ΠΕ.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ - 2020

Σύμφωνα με τους Επίσημους Κανονισμούς Πετοσφαίρισης της FIVB 2017-2020

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτές οι Οδηγίες και Κατευθύνσεις ισχύουν για τις υψηλού επιπέδου διεθνείς διοργανώσεις. Εξαιτίας της σημασίας αυτών των διοργανώσεων, όλοι οι διαιτητές πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους ευρισκόμενοι σε άριστη σωματική και ψυχολογική κατάσταση. Είναι πολύ σημαντικό όλοι οι FIVB και οι Διεθνείς Διαιτητές να κατανοούν τη σημασία και σπουδαιότητα της επίδοσής τους στο σύγχρονο βόλεϊ.

Η Επιτροπή Διαιτησίας και Κανονισμών του Αθλήματος της FIVB (R&RGC) παροτρύνει όλους τους διαιτητές που διαιτητεύουν σε αγώνες βόλεϊ υψηλού επιπέδου να μελετήσουν σε βάθος τους Επίσημους Κανονισμούς Πετοσφαίρισης της FIVB (2017-2020), καθώς και αυτές τις Οδηγίες και Κατευθύνσεις Διαιτησίας, το Βιβλίο Περιπτώσεων (Casebook), και το υλικό που έχει αναρτηθεί στην πλατφόρμα τηλεκαίτευσης (E-learning) της FIVB, συμπεριλαμβανομένου του υλικού σχετικά με τη χρήση του συστήματος ελέγχου (challenge) των αποφάσεων των διαιτητών και των τάμπλετ, ώστε να καταστεί το άθλημά μας πιο ζωντανό και να αποφεύγονται οι διακοπές. ***

Η πολιτική της FIVB το 2020 είναι να ενθαρρύνει την ήπια διαιτησία – δηλαδή, να παρεμβαίνει το λιγότερο δυνατό και να διευκολύνει την πρόοδο του αγώνα ως ψυχαγωγικό γεγονός. Ο διαιτητής δεν πρέπει να «κυνηγά» τα λάθη. Με βάση την έννοια της «ήπιας διαιτησίας» είναι ανάγκη να κατανοήσουμε τη συμβολή που έχουν οι διαιτητές στο να **προλαμβάνουν** τεχνητές διαμάχες και καθυστερήσεις και διακοπές στον αγώνα. Οι διαιτητές χρειάζεται να κατανοήσουν τη φιλοσοφία που υποστηρίζει την εφαρμογή των κανονισμών, για να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο ψυχαγωγίας, το οποίο θα παρακολουθούν και θα απολαμβάνουν εκατομμύρια άνθρωποι μέσα στα γήπεδα, καθώς και μέσω των διαφόρων μέσων ενημέρωσης.

Ο καλός διαιτητής συνεισφέρει σε αυτό το πλαίσιο με το να μένει στο παρασκήνιο. Ο κακός διαιτητής παρεμποδίζει το θέαμα θέλοντας να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στον αγώνα και αυτό είναι αντίθετο με τις απαιτήσεις της FIVB.

Ωστόσο, οι συνειδητές αρνητικές εκφράσεις ή οι απρεπείς χειρονομίες στους αντιπάλους ή οι διαμαρτυρίες για τις αποφάσεις των διαιτητών ή προκλητικές λέξεις / ενέργειες που έγιναν στον Τεχνικό Υπεύθυνο της FIVB (FIVB Technical Delegate) για τον αγώνα απαγορεύονται αυστηρά και πρέπει να τιμωρούνται.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ

Κανόνας 1 – Αγωνιστικός χώρος

1. Δύο μέρες πριν από την έναρξη μιας διοργάνωσης, η Υποεπιτροπή Διαιτησίας, ως μέρος της Επιτροπής Ελέγχου, μαζί με τους διαιτητές πρέπει να ελέγξουν τις διαστάσεις, καθώς και την ποιότητα των οριοθετικών γραμμών. Όταν χρησιμοποιείται το σύστημα ηλεκτρονικού ελέγχου Hawk-Eye system, η ακρίβεια των διαστάσεων του αγωνιστικού χώρου καθίσταται ακόμα πιο σημαντική. Αυτός ο έλεγχος πρέπει να γίνει πριν τη βαθμονόμηση των καμερών του Hawk-Eye.

Κανόνας 2 – Φιλές και Στυλοβάτες

1. Εξαιτίας της ελαστικότητας του φιλέ, ο/η 1ος διαιτητής πρέπει να ελέγξει αν είναι σωστά τεντωμένος. Πετώντας μια μπάλα στο φιλέ, ο/η διαιτητής μπορεί να δει αν αναπηδά σωστά. Η μπάλα πρέπει να αναπηδήσει και να επανέλθει από τον σωστά τεντωμένο φιλέ. Αν ο φιλές προεξέχει, δεν είναι δυνατό να χρησιμοποιηθεί και πρέπει να διορθωθεί πριν την έναρξη του αγώνα.

Οι αντένες πρέπει να είναι τοποθετημένες στις αντίθετες πλευρές του φιλέ στη θέση 4, πάνω από την εξωτερική άκρη των πλάγιων γραμμών (διάγραμμα 3), ώστε οι δύο πλευρές του κυρίως αγωνιστικού χώρου να είναι κατά το δυνατόν όμοιες.

2. Ο 2ος διαιτητής πρέπει να μετρήσει το ύψος του φιλέ πριν από την κλήρωση χρησιμοποιώντας μια ράβδο μέτρησης (αν είναι δυνατόν μεταλλική) σχεδιασμένη γι' αυτόν το σκοπό. Πάνω στη ράβδο πρέπει να είναι σημειωμένα τα ύψη 243/245 εκ. και 224/226 εκ. για αγώνες ανδρών και γυναικών, αντίστοιχα. Ο 1ος διαιτητής παραμένει κοντά στον 2ο διαιτητή κατά τη διάρκεια αυτής της επαλήθευσης, για να επιβλέπει και να επιβεβαιώνει τη μέτρηση.
3. Οι κριτές γραμμών πρέπει να ελέγχουν αν οι πλάγιες ταινίες βρίσκονται ακριβώς κατακόρυφα στην επιφάνεια του αγωνιστικού χώρου και πάνω από τις πλάγιες γραμμές και αν οι αντένες βρίσκονται ακριβώς στο εξωτερικό άκρο κάθε πλάγιας ταινίας. Αν δεν συμβαίνει αυτό, πρέπει να επανατοποθετηθούν σωστά αμέσως.
4. Πριν από την έναρξη του αγώνα (πριν από την επίσημη προθέρμανση) και κατά τη διάρκεια του αγώνα, οι διαιτητές πρέπει να ελέγχουν ότι οι στυλοβάτες και το βάρσο του 1ου Διαιτητή δεν παρουσιάζουν κανέναν κίνδυνο για τους παίκτες (π.χ. μέρη των στυλοβατών που προεξέχουν γύρω από τα βίντσια, μικρόφωνα, καλώδια που στερεώνουν τους στυλοβάτες, κλπ.) Αν εντοπιστούν τέτοια αντικείμενα που δημιουργούν κίνδυνο τραυματισμού, οι διαιτητές θα πρέπει να ζητήσουν από τους διοργανωτές να τα αφαιρέσουν ή να τα καλύψουν. Σε περίπτωση που οι διοργανωτές αγνοήσουν αυτή την παρατήρηση, αυτό πρέπει να αναφέρεται αμέσως στον Τεχνικό Υπεύθυνο της FIVB (FIVB Technical Delegate).
5. Επιπρόσθετος εξοπλισμός: Πάγκοι για τις ομάδες, τραπέζι για τον σημειωτή, τάμπλετ για τους προπονητές και τους στυλοβάτες (όταν δεν χρησιμοποιούνται τάμπλετ, δύο ηλεκτρικές κόρνες με κόκκινες/κίτρινες λάμπες - μία ηλεκτρική κόρνα

κοντά στον προπονητή κάθε ομάδας - για να υποβάλλουν αιτήματα για κανονικές διακοπές του αγώνα), ένα βάθρο για τον 1ο διαιτητή, μια ράβδος για τη μέτρηση του ύψους του φιλέ, ένα μανόμετρο για να ελεγχθεί η πίεση που έχουν οι μπάλες του αγώνα, μια τρόμπα, ένα θερμόμετρο, ένα υγρόμετρο, ένα βάθρο για τις 6 μπάλες του αγώνα, αριθμημένες πινακίδες για τις αλλαγές παικτών (όταν δεν χρησιμοποιούνται τάμπλετ) – για τις Παγκόσμιες και Επίσημες Διοργανώσεις Ανδρών και Γυναικών της FIVB δείτε το Ειδικό Εγχειρίδιο Αγώνων για τους αριθμούς που επιτρέπονται – το λιγότερο 8 απορροφητικές πετσέτες για τα παιδιά που κάνουν το γρήγορο σκούπισμα και δύο γιλέκα/καζάκες Λίμπερο. Μια κόρνα πρέπει επίσης να έχει εγκατασταθεί στο τραπέζι του σημειωτή, για να επισημαίνονται σφάλματα περιστροφής, αιτήματα για έλεγχο αποφάσεων διαιτητών (Challenge), Τεχνικά Τάιμ Άουτ (αν εφαρμόζονται) και αιτήματα για αλλαγή.

6. Οι οργανωτές πρέπει επίσης να έχουν διαθέσιμες δύο εφεδρικές αντένες και ένα εφεδρικό φιλέ κάτω από το τραπέζι του σημειωτή ή κοντά στον αγωνιστικό χώρο.
7. Είναι υποχρεωτική η ύπαρξη ενός ηλεκτρονικού πίνακα στις Παγκόσμιες και Επίσημες Διοργανώσεις της FIVB, καθώς και ενός χειροκίνητου πίνακα αποτελεσμάτων στο τραπέζι του σημειωτή (ή η συσκευή του συστήματος Litescore. Σημείωση: Ακόμα κι αν χρησιμοποιείται το Litescore, πρέπει να είναι διαθέσιμος ένας χειροκίνητος πίνακα αποτελεσμάτων, για την περίπτωση τεχνικής βλάβης.

Κανόνες 3 – Μπάλες

1. Ένα (μεταλλικό) βάθρο για μπάλες χρειάζεται για να τοποθετούνται οι 6 μπάλες του αγώνα κοντά στο τραπέζι του σημειωτή (5 μπάλες στον αγώνα + 1 αναπληρωματική).
2. Ο 2ος διαιτητής παίρνει τις 5 μπάλες που θα χρησιμοποιηθούν στον αγώνα πριν την έναρξη και ελέγχει ότι όλες έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά (χρώμα, περιφέρεια, βάρος και πίεση). Ο 2ος διαιτητής είναι στη συνέχεια υπεύθυνος γι' αυτές κατά τη διάρκεια του αγώνα.
3. Μόνο μπάλες με την έγκριση της FIVB πρέπει να χρησιμοποιούνται (μάρκα και τύπος που έχουν αποφασιστεί για κάθε διοργάνωση, όπως καθορίζεται στους Ειδικούς Κανονισμούς Διοργάνωσης στο Εγχειρίδιο).
4. Σύστημα με πέντε μπάλες – κατά τη διάρκεια του αγώνα:
Έξι επαναφορείς της μπάλας πρέπει να συμμετέχουν και να είναι τοποθετημένοι σύμφωνα με το διάγραμμα 10 των Κανονισμών.
Πριν από την έναρξη του αγώνα, οι επαναφορείς της μπάλας στις θέσεις 1, 2, 4, 5 πρέπει να λάβουν ο καθένας από μία μπάλα από τον 2ο διαιτητή, ο οποίος πρέπει να δώσει την πέμπτη μπάλα στον παίκτη που σερβίρει για το πρώτο και το αποφασιστικό σετ.
Κατά τη διάρκεια του αγώνα, όταν η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς:
4.1 Αν η μπάλα βρίσκεται έξω από τον κυρίως αγωνιστικό χώρο, πρέπει να επαναφερθεί από τον επαναφορέα που βρίσκεται πλησιέστερα, ο οποίος πρέπει αμέσως να τη στείλει συρτά προς τον επαναφορέα που μόλις έδωσε την μπάλα στον παίκτη που σέρβιρε.
4.2 Οι επαναφορείς πρέπει να δίνουν ο ένας στον άλλο την μπάλα συρτά στο έδαφος (και να μην την πετούν), ενόσω η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς, κατά προτίμηση όχι από την πλευρά που είναι τοποθετημένο το τραπέζι του σημειωτή.

4.3 Αν η μπάλα βρίσκεται μέσα στον κυρίως αγωνιστικό χώρο, ο παίκτης που βρίσκεται πλησιέστερα σε αυτή, πρέπει αμέσως να τη στείλει συρτά έξω από τον κυρίως αγωνιστικό χώρο από την πλευρά της πλησιέστερης οριοθετικής γραμμής.

4.4. Τη στιγμή που η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς, ο επαναφορέας της μπάλας με αριθμό 1, 2, 4 ή 5 πρέπει να δώσει την μπάλα στον παίκτη που σερβίρει το συντομότερο δυνατό, ώστε το σερβίς να γίνει χωρίς καμιά καθυστέρηση.

Κανόνας 4 – Ομάδες

1. Η σύνθεση μιας ομάδας καθορίζεται στους Ειδικούς Κανονισμούς Διοργάνωσης για κάθε διοργάνωση και επιτρέπεται να αποτελείται από το μέγιστο 17 άτομα που περιλαμβάνουν 12 παίκτες, ανάμεσα σε αυτούς μέχρι 2 παίκτες Λίμπερο και μέχρι 5 επίσημοι. Οι 5 επίσημοι που επιτρέπεται να βρίσκονται στον πάγκο επιλέγονται από τον προπονητή, με την προϋπόθεση ότι αναφέρονται στη φόρμα O2-bis.

Για τις Παγκόσμιες και Επίσημες Διοργανώσεις Ανδρών-Γυναικών της FIVB μέχρι 14 παίκτες/τριες επιτρέπεται να καταγραφούν στο φύλλο αγώνα και να συμμετάσχουν στον αγώνα.

Για Παγκόσμιες και Επίσημες Διοργανώσεις Ανδρών-Γυναικών της FIVB, αν ο γιατρός ή ο φυσιοθεραπευτής της ομάδας δεν έχουν συμπεριληφθεί ως μέλη στον πάγκο της ομάδας, επιτρέπεται να κάθονται στο σημείο που υποδεικνύεται από τον Τεχνικό Υπεύθυνο της FIVB (FIVB Technical Delegate) και να παρέμβουν, μόνο αν τους καλέσουν οι διαιτητές για να ασχοληθούν με κάποιο έκτακτο περιστατικό των παικτών/τριών. Ο φυσιοθεραπευτής (ακόμα κι αν δεν κάθεται στον πάγκο) επιτρέπεται να βοηθήσει στην προθέρμανση μέχρι την έναρξη της επίσημης προθέρμανσης στο φιλέ. Οι διαιτητές πρέπει να ελέγχουν πριν τον αγώνα (κατά τη διάρκεια του επίσημου πρωτοκόλλου) τον αριθμό των ατόμων που δικαιούνται να κάθονται στον πάγκο ή να βρίσκονται στην περιοχή προθέρμανσης.

Τα μέλη της ομάδας που συμμετέχουν στην επίσημη κοινή προθέρμανση πρέπει κατά βάση να βρίσκονται στην πλευρά της δικής τους αγωνιστικής περιοχής. Κατά τη διάρκεια της επίσημης προθέρμανσης στο φιλέ, επιτρέπεται να παραμένουν στην πλευρά της αγωνιστικής περιοχής των αντιπάλων κοντά στο φιλέ, για την πρόληψη ατυχημάτων με μπάλες που θα ξεφύγουν, χωρίς όμως να ενοχλούν τους αντίπαλους παίκτες.

2. Στις περιπτώσεις που θα αγωνιστούν περισσότεροι από 12 παίκτες, είναι υποχρεωτικό να συμπεριληφθούν δύο Λίμπερο στον κατάλογο της ομάδας στο φύλλο αγώνα.
3. Ο προπονητής και ο αρχηγός της ομάδας (οι οποίοι ελέγχουν και υπογράφουν το φύλλο αγώνα ή τον κατάλογο μελών της ομάδας για το ηλεκτρονικό φύλλο αγώνα) είναι υπεύθυνοι για την ταυτότητα των παικτών που αναγράφονται στο φύλλο αγώνα.
4. Ο 1ος διαιτητής πρέπει να ελέγξει τις στολές. Πρέπει να αναφέρει στον Τεχνικό Υπεύθυνο του Αγώνα όλες τις τυχόν αντικανονικότητες στις στολές των παικτών και των μελών της ομάδας και να ακολουθήσει τις οδηγίες του Τεχνικού Υπεύθυνου του Αγώνα. Οι στολές πρέπει επίσης να φαίνονται ίδιες. Όπου είναι δυνατόν, οι φανέλες πρέπει να είναι μέσα από τα παντελονάκια και αν δεν είναι, είναι αναγκαίο, σε μια κατάλληλη στιγμή, να ζητηθεί από τους παίκτες, με ευγενικό

τρόπο, να τις βάλουν μέσα - ειδικά στην αρχή του αγώνα και στην αρχή κάθε σετ. Φανέλες με στενή εφαρμογή που δεν μπαίνουν μέσα από τα παντελονάκια, είναι σε κάθε περίπτωση αποδεκτές.

Η λωρίδα του αρχηγού της ομάδας (8x2 εκ.) πρέπει να είναι κολλημένη κάτω από τον αριθμό στο στήθος του με τέτοιο τρόπο, ώστε να φαίνεται καθαρά σε όλη τη διάρκεια του αγώνα. Οι διαιτητές πρέπει να το ελέγξουν πριν την έναρξη του αγώνα.

5. Πριν την έναρξη του αγώνα, σε κατάλληλο χρόνο, οι διαιτητές πρέπει να κάνουν μια προσεκτική διασταύρωση, με στόχο να ελέγξουν αν οι πραγματικοί αριθμοί των παικτών συμφωνούν με τη σύνθεση της ομάδας, όπως έχει καταγραφεί στο φύλλο αγώνα. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ίσως να εντοπιστούν τυχόν ασυμφωνίες, οι οποίες, αν επισημανθούν αργότερα, είναι πιθανό να διαταράξουν την ομαλή ροή του αγώνα.
6. Οι παίκτες στην περιοχή προθέρμανσης κατά τη διάρκεια των σετ δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούν μπάλες, επιτρέπεται όμως, να χρησιμοποιούν προσωπικές συσκευές προθέρμανσης (π.χ. ζώνες διατάσεων).
7. Το προπονητικό επιτελείο της ομάδας (όπως έχει εγκριθεί στον Προκαταρκτικό Έλεγχο) πρέπει να ακολουθεί μία από τις ακόλουθες δύο επιλογές κώδικα ένδυσης κατά τη διάρκεια ενός αγώνα:
  - 7.1 Όλοι να φοράνε τη φόρμα και το μπλουζάκι πόλο της ομάδας που θα έχουν το ίδιο χρώμα και στυλ ή,
  - 7.2 Όλοι να φοράνε σακάκι, πουκάμισο, γραβάτα (για τους άνδρες) και παπούτσια (όχι αθλητικά) που θα έχουν το ίδιο χρώμα και στυλ, εκτός από τον φυσιοθεραπευτή, ο οποίος επιτρέπεται να φοράει το παντελόνι φόρμας και το μπλουζάκι πόλο της ομάδας.

Αυτό σημαίνει ότι αν ο προπονητής βγάλει το σακάκι του ή τη μπλούζα της φόρμας, όλα τα άλλα μέλη του πάγκου πρέπει να βγάλουν τα σακάκια τους ή τις μπλούζες της φόρμας την ίδια στιγμή, προκειμένου να είναι ντυμένοι ομοιόμορφα.

Κανόνας 5 – Επικεφαλής των ομάδων

1. Ο 1ος διαιτητής πρέπει να ταυτοποιήσει τον αρχηγό του αγώνα και τον προπονητή και μόνο αυτοί θα επιτρέπεται να παρεμβαίνουν κατά τη διάρκεια του αγώνα. Οι διαιτητές πρέπει να γνωρίζουν καθ' όλη τη διάρκεια του αγώνα ποιοι είναι οι αρχηγοί αγώνα.
2. Αν ο αρχηγός του αγώνα ζητήσει διευκρίνιση για μια απόφαση του διαιτητή σχετικά με την εφαρμογή των κανονισμών, ο 1ος διαιτητής πρέπει να τη δώσει, αν είναι αναγκαίο όχι μόνο με επανάληψη της χειροσήμανσής του, αλλά στη γλώσσα εργασίας της FIVB (Αγγλικά), μιλώντας σύντομα, χρησιμοποιώντας επίσημη ορολογία των Κανονισμών. Ο αρχηγός του αγώνα έχει το δικαίωμα μόνο να ζητήσει εξ ονόματος των συμπαικτών του διευκρίνιση της εφαρμογής ή της ερμηνείας των κανονισμών που έκαναν οι διαιτητές.
3. Ο προπονητής δεν έχει το δικαίωμα να υποβάλει κανένα αίτημα στα μέλη του διαιτητικού σώματος, εκτός από τις κανονικές διακοπές αγώνα (τάιμ-άουτ και

αλλαγές). Όμως, αν στον πίνακα του σκορ δεν απεικονίζεται ο αριθμός των κανονικών διακοπών αγώνα που έγιναν ή/και το σκορ, ή αν δεν είναι σωστά, ο προπονητής επιτρέπεται να ρωτήσει τον σημειωτή, όταν η μπάλα βρίσκεται εκτός παιδιάς.

4. Ο προπονητής δεν έχει δικαίωμα να παρενοχλήσει τον αγώνα ή το έργο των μελών του διαιτητικού σώματος (διαιτητές, κριτές γραμμών). Ο προπονητής δεν έχει το δικαίωμα να εισέλθει στον κυρίως αγωνιστικό χώρο για οποιονδήποτε λόγο, εκτός αν πρόκειται να βοηθήσει έναν τραυματισμένο παίκτη. Ο προπονητής δεν έχει δικαίωμα να μιλήσει ούτε να διαμαρτυρηθεί στους διαιτητές, μπορούν μόνο να απαντήσουν σε ερωτήσεις του 2ου διαιτητή για να διευκρινίσουν ορισμένα αιτήματα ελέγχου (challenge) αποφάσεων των διαιτητών.

Κανόνας 6 – Κατάκτηση πόντου, νικητής σετ και νικητής αγώνα

Αν μια φάση έχει διακοπεί λόγω τραυματισμού ή εξωτερικής παρέμβασης, θεωρείται ως μία **μη ολοκληρωμένη φάση**. Δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται αίτημα για οποιαδήποτε κανονική διακοπή του αγώνα, εκτός από την αναγκαστική αλλαγή ενός τραυματισμένου ή τιμωρημένου παίκτη κατά τη διάρκεια της αναγκαστικής διακοπής.

Κανόνας 7 – Δομή του αγώνα

1. Στο τέλος κάθε σετ, ο 2ος διαιτητής αμέσως ζητά από τους προπονητές το φύλλο αρχικής παράταξης για το επόμενο σετ, για να αποφευχθεί η παράταση του τρίλεπτου διαλείμματος ανάμεσα στα σετ.

Αν ένας προπονητής συστηματικά καθυστερεί την επανέναρξη του αγώνα με το να μη δίνει έγκαιρα το φύλλο αρχικής παράταξης, ο 1ος διαιτητής πρέπει να δώσει στην ομάδα αυτή μια τιμωρία καθυστέρησης. Το ίδιο ισχύει επίσης, αν η ομάδα δεν καταφέρει να παράσχει τις πληροφορίες ηλεκτρονικά μέσω του τάμπλετ.

2. Αν διαπραχθεί ένα σφάλμα θέσεων, μετά τη χειροσήμανση για το σφάλμα αυτό, ο διαιτητής που το υπέδειξε, πρέπει να υποδείξει τους παίκτες που εμπλέκονται στο σφάλμα. Αν ο αρχηγός του αγώνα ζητήσει περισσότερες πληροφορίες για το σφάλμα, ο 2ος διαιτητής πρέπει να δείξει στον αρχηγό του αγώνα μέσω του φύλλου αρχικής παράταξης ή μέσω του τάμπλετ του στυλοβάτη τους παίκτες που διέπραξαν το σφάλμα θέσεων. Αν κάνει το δεύτερο, η παράταση της αντίπαλης ομάδας θα πρέπει να καλύπτεται από τον 2ο Διαιτητή.
3. Αν το σερβίς δεν εκτελέστηκε από τον παίκτη σύμφωνα με παράταση της ομάδας, π.χ. σφάλμα περιστροφής που διεπράχθη και έγινε αντιληπτό μόνο μετά το τέλος της φάσης που άρχισε με σφάλμα περιστροφής, μόνο ένας πόντος θα δοθεί στην ομάδα που κάνει υποδοχή. (Κανόνας 7.7.1.1)

Κανόνας 8 – Αγωνιστικές καταστάσεις

1. Είναι πολύ σημαντικό να γίνει αντιληπτή η σημασία της λέξης «**εξολοκλήρου**» στην τροποποιημένη πρόταση του κανόνα 8.4.1.: Σημαίνει ότι οποιαδήποτε συμπίεση που επιτρέπει στην μπάλα να έρθει σε επαφή με τη γραμμή ΣΕ ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ ΧΡΟΝΙΚΗ ΣΤΙΓΜΗ κατά τη διάρκεια της διαδικασίας που έρχεται σε επαφή με το δάπεδο, κάνει την μπάλα να είναι «ΜΕΣΑ», αλλά, αν η μπάλα δεν έρχεται σε επαφή με τη γραμμή σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή, είναι “ΕΞΩ”.
2. Τα σχοινιά που στερεώνουν το φιλέ πέρα από τα 9.50/10.00 μ. κατά μήκος δεν ανήκουν στο φιλέ. Το ίδιο ισχύει και για τους στυλοβάτες και τα άλλα σχοινιά. Επομένως, αν η μπάλα ακουμπήσει ένα εξωτερικό μέρος του φιλέ πέρα από τις πλάγιες ταινίες του (9 μ.), έχει ακουμπήσει ένα «εξωτερικό αντικείμενο» και πρέπει να σφυριχτεί και να υποδειχτεί με χειροσήμανση και από τους δύο διαιτητές ως η «μπάλα έξω», καθώς και από τους κριτές γραμμών κουνώντας τη σημαία και δείχνοντας με το δάχτυλο.

Κανόνας 9 – Παίξιμο της μπάλας

1. Παρέμβαση στο παίξιμο της μπάλας από τον κριτή γραμμών, τον 2ο διαιτητή ή τον προπονητή στην ελεύθερη ζώνη:
  - Αν η μπάλα χτυπήσει τον προπονητή είναι «μπάλα έξω» (Κανόνας 8.4.2).
  - Αν η μπάλα χτυπήσει μέλος του σώματος των διαιτητών είναι «μπάλα έξω» (Κανόνας 8.4.2) και δεν θα δοθεί «επανάληψη», εκτός αν ο 2ος Διαιτητής ή ο Κριτής Γραμμών σαφώς «παρεμβαίνει» στην ενέργεια του παίκτη να παίξει την μπάλα.
  - Αν ο παίκτης λάβει υποβοήθηση από μέλος του σώματος των διαιτητών ή τον προπονητή για την επαφή, είναι σφάλμα του παίκτη (υποβοηθούμενο χτύπημα, Κανόνας 9.1.3).
2. Δίνεται έμφαση στο να σφυρίζονται μόνο τα σφάλματα που γίνονται αντιληπτά. Ο 1ος διαιτητής πρέπει να βλέπει μόνο το μέρος του σώματος που έρχεται σε επαφή με την μπάλα. Στην κρίση του δεν πρέπει να επηρεάζεται ούτε από τη θέση του σώματος του παίκτη πριν ή/και μετά το παίξιμο της μπάλας ούτε από το θόρυβο της επαφής. Η Επιτροπή Διαιτησίας και Κανονισμών του Αθλήματος της FIVB επιμένει ότι οι διαιτητές πρέπει να επιτρέπουν την επαφή στην πάσα με δάχτυλα ή οποιαδήποτε άλλη επαφή είναι επιτρεπτή, σύμφωνα με τους Κανονισμούς, αποφεύγοντας τις υπερβολές όταν κρίνουν για «διπλή επαφή».
3. Για να γίνει καλύτερα κατανοητό το κείμενο του Κανόνα 9.2.2:
Μια μπάλα που μεταφέρεται περιλαμβάνει δύο ενέργειες παιχνιδιού, πρώτα το κράτημα και μετά τη μεταφορά της μπάλας, ενώ το παίξιμο της μπάλας σημαίνει ότι η μπάλα αναπηδά από το σημείο της επαφής.
4. Ο διαιτητής πρέπει να προσέχει τη σταθερότητα της επαφής, ειδικά όταν γίνεται μια προσποίηση επίθεσης («πλασέ»), αλλάζοντας την κατεύθυνση της πορείας της μπάλας. Κατά τη διάρκεια ενός επιθετικού χτυπήματος, το «πλασέ» επιτρέπεται, αν η μπάλα δεν πιαστεί ή μεταφερθεί. Το «πλασέ» σημαίνει επίθεση της μπάλας (εξ ολοκλήρου πάνω από το ύψος του φιλέ) που εκτελείται με ελαφρύ χτύπημα με το ένα χέρι/τα δάχτυλα.

Ο 1ος διαιτητής πρέπει να παρακολουθεί προσεκτικά τα «πλασέ». Αν η μπάλα, μετά από αυτό το πλασέ, δεν αναπηδήσει αμέσως, αλλά συνοδευτεί από το χέρι ή μεταφερθεί, είναι σφάλμα και πρέπει να καταλογιστεί.

5. Πρέπει να δοθεί προσοχή στο γεγονός ότι η ενέργεια ενός παίκτη για μπλοκ δεν είναι επιτρεπτή, αν δεν εμποδίζει απλά να περάσει η μπάλα από τους αντιπάλους, αλλά την κρατά (ή τη σηκώνει, τη σπρώχνει, τη μεταφέρει, την πετά, τη συνοδεύει). Σε τέτοιου είδους περιπτώσεις ο διαιτητής πρέπει να τιμωρήσει το μπλοκ ως «πιαστό» (δεν θα πρέπει να γίνεται κατάχρηση αυτού του σφουρίγματος).
6. Σε τέσσερις διαφορετικές περιπτώσεις η ομάδα κάνει πρώτη μπαλιά (που μετρά ως το πρώτο από τα τρία χτύπηματά της ομάδας):
  - 6.1 Το χτύπημα στην υποδοχή του σερβίς
  - 6.2 Το χτύπημα στην υποδοχή της επίθεσης των αντιπάλων (όχι μόνο στο καρφί, σε όλες τις επιθέσεις, βλέπε Κανόνα 13.1.1)
  - 6.3 Το χτύπημα στην μπάλα που προέρχεται από το μπλοκ των αντιπάλων
  - 6.4 Το χτύπημα στην μπάλα που προέρχεται από το μπλοκ της ομάδας του.
7. Σε συμφωνία με το πνεύμα των κορυφαίων διεθνών διοργανώσεων και για να ευνοηθούν φάσεις μεγαλύτερης διάρκειας και θεαματικές ενέργειες, μόνο οι πιο ξεκάθαρες παραβάσεις πρέπει να σφουρίζονται. Επομένως, όταν ένας παίκτης δεν βρίσκεται σε πολύ καλή θέση για να παίξει την μπάλα, ο 1ος διαιτητής θα πρέπει να είναι λιγότερο αυστηρός στην κρίση του για τα σφάλματα στο χειρισμό της μπάλας. Για παράδειγμα:
  - 7.1 Ο πασαδόρος αναγκάζεται να κάνει μια πολύ γρήγορη ενέργεια για να φτάσει την μπάλα, προκειμένου να κάνει πάσα.
  - 7.2 Ο παίκτης αναγκάζεται να κάνει πολύ γρήγορες ενέργειες, για να παίξει την μπάλα, αφού η μπάλα έχει αναπηδήσει στο μπλοκ ή σε έναν άλλο παίκτη.
  - 7.3 Η πρώτη επαφή της ομάδας επιτρέπεται να γίνει ελεύθερα, εκτός αν ο παίκτης πιάσει ή μεταφέρει την μπάλα.

Κανόνας 10 – Μπάλα στο φιλέ και

Κανόνας 11 – Παίκτης στο φιλέ

1. Ο κανόνας (10.1.2) δίνει το δικαίωμα να επαναφερθεί η μπάλα από την ελεύθερη ζώνη της αντίπαλης ομάδας. Όμως, η μπάλα μπορεί να επαναφερθεί πάνω από το τραπέζι του σημειωτή ακόμα κι από την πλευρά των αντιπάλων. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι παίκτες και οι προπονητές πρέπει να αναγνωρίζουν πρακτικά και να κάνουν την κατάλληλη κίνηση στη δική τους ελεύθερη ζώνη, για να δώσουν χώρο στον παίκτη που θα επαναφέρει την μπάλα στο γήπεδό του!

Αν η μπάλα διασχίσει το κάθετο επίπεδο του φιλέ μέσα από το οριοθετημένο διάστημα προς την ελεύθερη ζώνη των αντιπάλων και την ακουμπήσει ο παίκτης που προσπαθεί να την επαναφέρει, οι διαιτητές πρέπει να σφουρίζουν το σφάλμα τη στιγμή της επαφής και να δείξουν «έξω».

2. Η ενέργεια για παίξιμο της μπάλας στο φιλέ τελειώνει, όταν ο παίκτης, μετά από μια σταθερή προσγείωση, είναι έτοιμος να κάνει μια άλλη ενέργεια.

Η ενέργεια του παιχνιδιού της μπάλας είναι οποιαδήποτε ενέργεια των παικτών που βρίσκονται κοντά στην μπάλα και προσπαθούν να την παίξουν, ακόμα κι αν δεν έρθουν σε επαφή με την μπάλα. Θα πρέπει να δοθεί προσοχή στις ακόλουθες περιπτώσεις:

Αν ένας παίκτης βρίσκεται σε κανονική θέση στο γήπεδο του και μια μπάλα που έρχεται από τους αντιπάλους βρει στο φιλέ και προκαλέσει επαφή του φιλέ με τον παίκτη, δεν διαπράττεται σφάλμα από τον παίκτη. Ο παίκτης επιτρέπεται να κάνει μια κίνηση για να προφυλάξει το σώμα του, όμως δεν έχει το δικαίωμα να κάνει μια ενεργητική κίνηση προς την μπάλα, με στόχο να αλλάξει εμπρόθετα την πορεία της μπάλας που αναπηδά. Αν συμβεί αυτό, πρέπει να θεωρηθεί λανθασμένη επαφή με το φιλέ.

Επαφή στο φιλέ με τα μαλλιά ενός παίκτη: Αυτό πρέπει να θεωρηθεί ως σφάλμα, αν είναι ξεκάθαρο ότι επηρέασε την ικανότητα του αντιπάλου να παίξει την μπάλα ή διέκοψε τη φάση (π.χ. αν μια αλογοουρά πιαστεί στο φιλέ).

3. Αν ένας παίκτης ακουμπήσει κάποιο εξωτερικό μέρος του φιλέ (την πάνω ταινία έξω από τις αντένες, τα σχοινιά, τους στυλοβάτες, κλπ.), αυτό δεν είναι ποτέ δυνατόν να θεωρηθεί σφάλμα, εκτός αν επηρεάζει τη δομική ακεραιότητα του ίδιου του φιλέ ή η επαφή με το φιλέ γίνει σκόπιμα.
4. Όταν το πέρασμα στον αντίπαλο κυρίως αγωνιστικό χώρο πέρα από την κεντρική γραμμή γίνεται με το πέλμα, π.χ. το πέλμα έρχεται σε επαφή με το δάπεδο στον αντίπαλο κυρίως αγωνιστικό χώρο, ένα μέρος του πρέπει να παραμένει σε επαφή με την κεντρική γραμμή ή να βρίσκεται πάνω από αυτή, για να θεωρηθεί επιτρεπόμενη η ενέργεια αυτή.
5. Με δεδομένη την υψηλή ποιότητα των ομάδων που συμμετέχουν, το παιχνίδι κοντά στο φιλέ είναι θεμελιώδους σημασίας και επομένως, οι διαιτητές και οι κριτές γραμμών πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί, ειδικά στις περιπτώσεις όπου η μπάλα βρίσκεται ελάχιστα στα χέρια των μπλοκέρ και στη συνέχεια φεύγει έξω από τον αγωνιστικό χώρο.

Επιπρόσθετα, οι διαιτητές πρέπει να είναι προσεκτικοί σε περιπτώσεις παρέμβασης. Όταν ένας παίκτης έρχεται σε επαφή με το φιλέ ανάμεσα στις αντένες κατά τη διάρκεια της ενέργειας του παιχνιδιού, προσπαθώντας να παίξει την μπάλα, ή προσποιείται ότι θα παίξει την μπάλα, αυτό είναι ΣΦΑΛΜΑ ΣΤΟ ΦΙΛΕ. Όταν η φυσική αναπήδηση επηρεάζεται από τη σκόπιμη ενέργεια ενός αντιπάλου που κινείται προς το φιλέ, ή όταν υπάρχει επαφή με το φιλέ και η μπάλα χτυπιέται από το φιλέ (χτύπημα σαν σφεντόνα), τότε υπάρχει παρέμβαση. Ένας παίκτης που εμποδίζει έναν αντίπαλο, που επιτρέπεται να χτυπήσει την μπάλα, να κινηθεί για να τη φτάσει, επίσης διαπράττει σφάλμα παρέμβασης. Το σπάσιμο των στυλοβατών εξαιτίας επαφής ή πιασίματος αποτελεί και αυτό παρέμβαση στο παιχνίδι.

6. Προκειμένου να διευκολυνθεί η συνεργασία των δύο διαιτητών, ο διαχωρισμός των καθηκόντων τους πρέπει να γίνει ως εξής: ο 1ος διαιτητής πρέπει να συγκεντρώνεται κυρίως στην πορεία της μπάλας και ο 2ος διαιτητής να εστιάζει στα σφάλματα στο φιλέ καθόλη τη διάρκεια του παιχνιδιού στο φιλέ.

Κανόνας 12 – Σερβίς

1. Προκειμένου να δοθεί η εντολή για σερβίς, δεν είναι απαραίτητο να ελέγξει ο 1ος διαιτητής ότι ο παίκτης που σερβίρει είναι έτοιμος – μόνο ότι ο παίκτης που σερβίρει έχει στην κατοχή του την μπάλα. Ο 1ος διαιτητής πρέπει να σφυρίξει αμέσως. Στην κανονική ροή του αγώνα (όχι σε αλλαγή παίκτη, όχι σε τιμωρία κλπ.) σε Παγκόσμιες και Επίσημες Διοργανώσεις της FIVB διατίθεται χρόνος 15 δευτερολέπτων για το σερβίς, μετά το τέλος της προηγούμενης φάσης.
2. Πριν ο 1ος διαιτητής να σφυρίξει για σερβίς, πρέπει να ελέγξει εάν έχει ζητηθεί επανάληψη της προβολής της φάσης από την τηλεόραση και να καθυστερήσει να σφυρίξει: η συχνότητα και η διάρκεια μπορούν να ποικίλλουν ανάλογα με τις διαφορετικές διοργανώσεις.
3. Ο 1ος διαιτητής και οι αντίστοιχοι κριτές γραμμών πρέπει να προσέχουν τη θέση του παίκτη που σερβίρει τη στιγμή του χτυπήματος του σερβίς ή της απογείωσης για σερβίς με άλμα. Ο παίκτης που σερβίρει, επιτρέπεται να αρχίσει την κίνησή του για το σερβίς έξω από τη ζώνη του σερβίς, αλλά πρέπει να είναι πλήρως μέσα στη ζώνη τη στιγμή της επαφής (ή το πόδι που κάνει την **τελική** επαφή με το δάπεδο πρέπει να είναι πλήρως μέσα στη ζώνη του σερβίς τη στιγμή της απογείωσης).
4. Αν ο παίκτης που σερβίρει, δεν πηγαίνει κανονικά στη ζώνη του σερβίς ή δεν δέχεται την μπάλα από τον επαναφορέα της μπάλας, κάνοντας εσκεμμένα καθυστέρηση, είναι δυνατό η ομάδα να δεχθεί τιμωρία καθυστέρησης. Προκειμένου να αποφευχθούν παρερμηνείες, τα 8 δευτερόλεπτα αρχίζουν να υπολογίζονται αμέσως μετά το σφύριγμα του 1ου διαιτητή για σερβίς.
5. Ο 1ος διαιτητής πρέπει να προσέχει το προπέτασμα κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης του σερβίς, όταν ένας παίκτης ή μια ομάδα παικτών της ομάδας που σερβίρει, κουνώντας τα χέρια, πηδώντας ή κινούμενοι πλάγια ή με το να στέκονται μαζί εμποδίζουν τους αντιπάλους να δουν τον παίκτη που σερβίρει και τη διαδρομή της μπάλας στον αέρα, μέχρι η μπάλα να διασχίσει το κατακόρυφο επίπεδο του φιλέ. (Δηλ. και τα δύο κριτήρια πρέπει να ισχύουν, για να θεωρηθούν οι ενέργειες/θέσεις των παικτών ως προπέτασμα). Επομένως, αν οι αντίπαλοι μπορούν να δουν καθαρά την μπάλα από το σερβίς σε όλη την πορεία της στον αέρα, μέχρι να διασχίσει το φιλέ προς το αντίπαλο γήπεδο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έγινε προπέτασμα.
6. Δεν επιτρέπεται να σφυρίξει ο 1ος διαιτητής για σερβίς αν η ομάδα δεν έχει τον σωστό αριθμό παικτών (π.χ. αν βρίσκονται 5 ή 7 παίκτες) στον κυρίως αγωνιστικό χώρο. Σε μια τέτοια περίπτωση ο 1ος διαιτητής πρέπει να περιμένει και να το υπενθυμίσει στην ομάδα και, αν είναι αναγκαίο, να δώσει τιμωρία καθυστέρησης. Παρόμοια διαδικασία πρέπει να ακολουθηθεί και αν ένα λίμπερο πάει στην περιστροφή στη θέση 4 και ξεκάθαρα δεν αντικατασταθεί από τον αντίστοιχο παίκτη.

Κανόνας 13 – Επιθετικό χτύπημα

1. Όταν ελέγχεται το επιθετικό χτύπημα των παικτών της πίσω ζώνης και του Λίμπερο, είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό, ότι αυτό το σφάλμα διαπράττεται, μόνο αν το επιθετικό χτύπημα έχει ολοκληρωθεί (είτε η μπάλα διασχίσει εξολοκλήρου το κατακόρυφο επίπεδο του φιλέ ή όταν έρθει σε επαφή με έναν αντίπαλο).

Κανόνας 14 – Μπλοκ

1. Ο παίκτης που κάνει μπλοκ, έχει το δικαίωμα να μπλοκάρει οποιαδήποτε μπαλιά μέσα στο αντίπαλο διάστημα, με τα χέρια του πέρα από το φιλέ, εφόσον:
  - Αυτή η μπαλιά, μετά από την πρώτη ή τη δεύτερη επαφή της αντίπαλης ομάδας, κατευθύνεται προς το γήπεδο του μπλοκέρ και
  - Κανένας παίκτης της αντίπαλης ομάδας δεν βρίσκεται αρκετά κοντά στο φιλέ σε αυτό το μέρος του αγωνιστικού διαστήματος, για να παίξει την μπάλα με 2η ή 3η επαφή.

Όμως, αν ένας παίκτης της αντίπαλης ομάδας βρίσκεται κοντά στην μπάλα, η οποία είναι εξολοκλήρου στη δική του πλευρά του φιλέ και είναι έτοιμος να την παίξει, η επαφή του μπλοκ πέρα από το φιλέ συνιστά σφάλμα, αν ο μπλοκέρ ακουμπήσει την μπάλα πριν ή ταυτόχρονα με την ενέργεια του παίκτη και επομένως με αυτόν τον τρόπο έχει εμποδίσει την ενέργεια των αντιπάλων.

Μετά την τρίτη επαφή από τους αντιπάλους, κάθε μπαλιά επιτρέπεται να μπλοκαριστεί μέσα στο διάστημα των αντιπάλων.

2. Οι πάσες και τα επιτρεπόμενα χτυπήματα (όχι οι επιθέσεις) που δεν διασχίζουν το φιλέ προς το γήπεδο των αντιπάλων, δεν επιτρέπεται να μπλοκαριστούν πέρα από το φιλέ παρά μόνο μετά την τρίτη επαφή.
3. Όταν μια μπάλα έρχεται από τους αντιπάλους (μπάλα «δώρο» ή «ελεύθερη» μπάλα), ο διαιτητής πρέπει να είναι σε θέση να διακρίνει μια επιθετική ενέργεια από μια ενέργεια για μπλοκ του παίκτη που παίζει την μπάλα. Γιατί ο τύπος της ενέργειας (χειρονομία) με τον οποίο ο παίκτης παίζει μια τέτοια μπάλα, θα καθορίσει εάν είναι επίθεση ή μπλοκ.

Κατά τη διάρκεια μιας επιθετικής ενέργειας (καρφί), ο παίκτης κάνει μια κίνηση του ενός ή των δύο χεριών από πίσω προς τα μπροστά και μετά χτυπά την μπάλα κατευθύνοντάς την προς τους αντιπάλους.

Εν τω μεταξύ κατά τη διάρκεια μιας ενέργειας για μπλοκ (σε ένα μπλοκ), ο παίκτης κάνει υπερέκταση, για να φτάσει πέρα από το φιλέ και να εμποδίσει να περάσει η μπάλα με το ένα ή τα δύο χέρια του, **χωρίς κίνηση από πίσω προς τα μπροστά.**

4. Αν, μετά το καρφί στην μπάλα που έρχεται από τους αντιπάλους (μπάλα «δώρο» ή «ελεύθερη» μπάλα), η μπάλα αναπηδήσει στο φιλέ και βρει τον ίδιο παίκτη, αυτό συνιστά σφάλμα (διπλή επαφή). Όμως, αν αυτή η μπάλα «δώρο» ή «ελεύθερη» μπάλα μπλοκαριστεί στην πάνω ταινία του φιλέ, ο παίκτης που κάνει μπλοκ επιτρέπεται να την παίξει ξανά, ως το πρώτο χτύπημα της ομάδας.

Κανόνας 15 – Κανονικές διακοπές αγώνα

1. Τάιμ-Άουτ και Τεχνικό Τάιμ-Άουτ (σε περίπτωση που υπάρχουν)
  - 1.1 Όταν ένας προπονητής ζητήσει ένα Τάιμ-Άουτ, πρέπει πάντα να κάνει την επίσημη χειροσήμανση. Αν απλά στέκεται όρθιος, το ζητά προφορικά ή πατάει την κόρνα ή το ζητά μέσω του τάμπλετ, ο διαιτητής πρέπει να είναι σίγουρος ότι ο προπονητής θέλει να ζητήσει τάιμ-άουτ και να λειτουργήσει ενεργητικά πριν να δεχθεί/να απορρίψει ο,τιδήποτε. Αν για οποιονδήποτε λόγο το αίτημα για Τάιμ-

Άουτ απορριφθεί, ο 1ος διαιτητής θα πρέπει να αποφασίσει αν υπήρχε πρόθεση για καθυστέρηση στον αγώνα και να την τιμωρήσει σύμφωνα με τους κανονισμούς.

1.2 Ο βοηθός σημειωτής πρέπει να χρησιμοποιήσει την κόρνα (ή άλλη παρόμοια συσκευή), για να δώσει σήμα για κάθε Τεχνικό Τάιμ Άουτ (ΤΤΟ), τα οποία χρησιμοποιείται κατ' εξαίρεση, μετά από αίτημα των οργανωτών εξαιτίας ύπαρξης συμφωνιών μάρκετινγκ, αφού η ομάδα που προηγείται φτάσει στον 8^ο και στον 16^ο πόντο στο σετ (αυτό δεν είναι ευθύνη του 2ου διαιτητή). Ο βοηθός σημειωτής πρέπει να δώσει σήμα με την κόρνα για το τέλος του ΤΤΟ.

2. Διαδικασία Αλλαγής

2.1 Ο 2ος διαιτητής πρέπει να σταθεί ανάμεσα στο στυλοβάτη και στο τραπέζι του σημειωτή και – εκτός αν ο σημειωτής υποδείξει ότι η αλλαγή είναι αντικανονική – να κάνει μια χειροσήμανση (σταυρώνοντας τους βραχίονές του) για τους παίκτες, ώστε να αλλάξουν κατά μήκος της πλάγιας γραμμής. Αν ακολουθείται η διαδικασία αλλαγής μέσω τάμπλετ, δεν είναι αναγκαίο να κάνει τη χειροσήμανση του σταυρώματος των χεριών, εκτός αν οι παίκτες αλλάζουν αργά στην πλάγια γραμμή.

Σε περίπτωση πολλαπλών αλλαγών, ο 2ος διαιτητής πρέπει να περιμένει για τη χειροσήμανση του σημειωτή (ή την έκφραση «σημειωτής έτοιμος», αν χρησιμοποιείται ασύρματη επικοινωνία), ότι η προηγούμενη αλλαγή καταγράφηκε και στη συνέχεια πρέπει να προχωρήσει στην επόμενη αλλαγή.

Στην περίπτωση που η αλλαγή γίνεται με τη χρήση τάμπλετ, το λογισμικό δεν επιτρέπει να γίνονται αντικανονικές αλλαγές και η καταγραφή τους γίνεται στο φύλλο αγώνα αυτόματα, ώστε ο 2ος διαιτητής να παρεμβαίνει μόνο σε ακραίες περιπτώσεις που προκαλείται καθυστέρηση. Η λειτουργία του σημειωτή, σε αυτή την περίπτωση, αλλάζει από την εισαγωγή δεδομένων στον έλεγχο δεδομένων και στη συνέχεια στην αποδοχή (ή απόρριψη) αυτών των δεδομένων στην ηλεκτρονική συσκευή που χρησιμοποιείται. Επιπλέον, αν ο σημειωτής πρέπει να καταγράψει την αλλαγή χειροκίνητα – μέσω του υπολογιστή του ηλεκτρονικού φύλλου αγώνα – ο 2ος διαιτητής πρέπει να αφήσει χρόνο γι' αυτό και, αν είναι αναγκαίο, να παρατείνει τη διαδικασία για λίγο.

Πρέπει να σημειωθεί ότι το αίτημα για αλλαγή γίνεται πάντα **τη στιγμή της εισόδου του παίκτη στη ζώνη αλλαγής**, ανεξάρτητα από το ποια μέθοδος ακολουθείται ή ποιος τρόπος καταγραφής χρησιμοποιείται.

2.2 Πολλαπλές αλλαγές επιτρέπεται να γίνουν μόνο διαδοχικά: Πρώτα, ένα ζευγάρι παικτών, μετά το επόμενο ζευγάρι κ.ο.κ., προκειμένου ο σημειωτής να μπορέσει να τις σημειώσει ακριβώς και να τις ελέγξει μία προς μία. Στην περίπτωση πολλαπλών αλλαγών, οι αναπληρωματικοί παίκτες πρέπει να πλησιάσουν τη ζώνη αλλαγής σαν μονάδα. Αν δεν φτάσουν μαζί, αλλά μεσολαβεί λίγος χρόνος μετά την είσοδο του πρώτου παίκτη στη ζώνη αλλαγής, ωστόσο να φτάσει ο δεύτερος παίκτης, και είναι φανερό ότι είναι μέρος της αλλαγής, οι διαιτητές πρέπει να είναι λιγότερο αυστηροί και να επιτρέψουν την αλλαγή. Η ελάχιστη καθυστέρηση από τον δεύτερο (τρίτο) παίκτη δεν είναι δυνατό να προκαλέσει πραγματική καθυστέρηση στον αγώνα, δηλ. ο επόμενος παίκτης πρέπει να βρίσκεται στη ζώνη αλλαγής, όταν θα έχει ολοκληρωθεί η καταγραφή της προηγούμενης αλλαγής.

Πάλι, με τη χρήση του λογισμικού των τάμπλετ, όπου αυτά χρησιμοποιούνται, είναι δυνατό να επιτραπούν πολλαπλές αλλαγές την ίδια χρονική στιγμή, επιταχύνοντας

έτσι τη διαδικασία του παιχνιδιού. Οι 2οι διαιτητές πρέπει επομένως να επιτρέπουν τις αλλαγές ελεύθερα, όταν χρησιμοποιείται αυτή η μέθοδος.

2.3 Είναι πολύ σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι οι παίκτες κινούνται γρήγορα και ήσυχα.

Σύμφωνα με την ακολουθούμενη μέθοδο, οι περιπτώσεις επιβολής τιμωριών καθυστέρησης, όταν οι αναπληρωματικοί δεν είναι έτοιμοι να μπουν στον αγώνα, πρέπει να ελαχιστοποιηθούν.

2.4 Είναι ευθύνη του 2ου διαιτητή και του σημειωτή, να μη χρησιμοποιήσουν τη σφυρίχτρα ή την κόρνα αν ο αναπληρωματικός παίκτης δεν είναι έτοιμος, όπως απαιτείται.

Αν δεν προκλήθηκε καθυστέρηση, το αίτημα για αλλαγή πρέπει να απορριφθεί από τον 2ο διαιτητή χωρίς καμιά τιμωρία.

3. Σε περίπτωση τραυματισμού, οι διαιτητές πρέπει να διακόψουν το παιχνίδι και να επιτρέψουν στο ιατρικό προσωπικό να μπει στον αγωνιστικό χώρο
4. Οι διαιτητές πρέπει να μελετήσουν προσεκτικά και να κατανοήσουν ακριβώς τον κανόνα που αφορά στο «αντικανονικό αίτημα» (Κανόνας 15.11): Τα αντικανονικά αιτήματα είναι πιθανό να προκύψουν μετά από προειδοποίηση καθυστέρησης ή/και τιμωρία, καθώς υπάρχουν συγκεκριμένοι ορισμοί για το αντικανονικό αίτημα. Ο 2ος διαιτητής πρέπει να εξασφαλίζει ότι οποιοδήποτε αντικανονικό αίτημα θα καταγραφεί στον ειδικό χώρο στο φύλλο αγώνα.
5. Όπου χρησιμοποιείται το ηλεκτρονικό φύλλο αγώνα, ο σημειωτής και ο βοηθός σημειωτής πρέπει να συνεργάζονται προφορικά για την αναγνώριση και καταγραφή των αντικαταστάσεων του Λίμπερο.
6. Πριν από το τέλος της επόμενης ολοκληρωμένης φάσης δεν επιτρέπεται να ζητηθεί οποιοσδήποτε τύπος επιπλέον κανονικής διακοπής του αγώνα, αφού ένα αίτημα έχει ήδη απορριφθεί και τιμωρηθεί με προειδοποίηση καθυστέρησης μέσα στο ίδιο χρονικό διάστημα μεταξύ μιας ολοκληρωμένης φάσης και την έναρξη της επόμενης φάσης. Για παράδειγμα, μια ομάδα ζήτησε ένα Τάιμ-άουτ μετά το σφύριγμα για σερβίς, αλλά ο αγώνας σταμάτησε και δόθηκε προειδοποίηση καθυστέρησης. Η ομάδα, τώρα, δεν έχει δικαίωμα να ζητήσει ούτε ένα άλλο Τάιμ-άουτ ούτε μια κανονική αλλαγή παίκτη (εκτός από κατ' εξαίρεση αλλαγή λόγω τραυματισμού ή μια αναγκαστική αλλαγή για έναν τραυματισμένο ή τιμωρημένο παίκτη) πριν να ξαναρχίσει ο αγώνας.
7. Στην περίπτωση μιας φάσης που διεκόπη, είναι αντικανονικό να ζητηθεί οποιαδήποτε κανονική διακοπή αγώνα, εκτός από μια αναγκαστική αλλαγή για έναν τραυματισμένο ή τιμωρημένο παίκτη, πριν από το τέλος της επόμενης ολοκληρωμένης φάσης.

Κανόνας 16 – Καθυστερήσεις αγώνα

1. Ο διαιτητής πρέπει να είναι απόλυτα εξοικειωμένος με τη διαφορά ανάμεσα σε ένα αντικανονικό αίτημα και μια καθυστέρηση.

Αν ο αγώνας έχει καθυστερήσει εξαιτίας ενός αντικανονικού αιτήματος, αυτό πρέπει να θεωρηθεί και να καταγραφεί ως καθυστέρηση και η ομάδα εξακολουθεί να έχει το δικαίωμα να υποβάλει ένα αντικανονικό αίτημα.

Μερικά παραδείγματα, μεταξύ άλλων, τα οποία πρέπει να θεωρηθούν ως καθυστέρηση:

- Να επαναληφθεί οποιουδήποτε είδους αντικανονικό αίτημα, ανεξάρτητα από το είδος του πρώτου
- Να ζητηθεί μια αντικανονική αλλαγή και αυτό το σφάλμα να γίνει αντιληπτό πριν από το επόμενο σερβίς
- Να καθυστερήσει το παιχνίδι ένας παίκτης με το να ζητήσει την άδεια του διαιτητή για να δέσει τα κορδόνια του, το οποίο να θεωρηθεί από τους διαιτητές ως καθυστέρηση με πρόθεση
- Να επαναληφθεί μια καθυστερημένη (μετά το σφύριγμα για σερβίς, αλλά πριν από το χτύπημα του σερβίς) αντικατάσταση Λίμπερο
- Να μην αντικαταστήσει η ομάδα το Λίμπερο που φτάνει με την περιστροφή στη θέση 4 και οι διαιτητές είναι υποχρεωμένοι να θυμίσουν στην ομάδα αυτή την υποχρέωση, και αυτή η κατάσταση να προκαλέσει καθυστέρηση στον αγώνα.

2. Οι διαιτητές πρέπει να εμποδίζουν να γίνει οποιαδήποτε καθυστέρηση με ή χωρίς πρόθεση από τις ομάδες.

Οι περισσότερες περιπτώσεις «καθυστέρησης» για το σκούπισμα του δαπέδου προκαλούνται από την έλλειψη δραστηριότητας από τα παιδιά για γρήγορο σκούπισμα. Οι τοπικοί οργανωτές πρέπει, επομένως, να προετοιμάζουν καλά τα παιδιά για γρήγορο σκούπισμα πριν τον αγώνα, ώστε αν κάνουν τη δουλειά τους γρήγορα και μπαίνουν στον κυρίως αγωνιστικό χώρο **αμέσως μετά το τέλος κάθε φάσης**, δεν θα υπάρχει ανάγκη να ζητήσουν οι παίκτες σκούπισμα – και επομένως θα ελαχιστοποιηθούν οι προειδοποιήσεις και οι τιμωρίες καθυστέρησης. Κατά τη διάρκεια του αγώνα, ο 1ος διαιτητής πρέπει να είναι ειδικά προετοιμασμένος να κατευθύνει τη δουλειά των παιδιών για σκούπισμα. Επιτρέπεται, πάντως, να εντοπίσουν οι παίκτες στο παιδί για σκούπισμα που ακριβώς στον αγωνιστικό χώρο υπάρχει ένα υγρό σημείο. Είναι ευθύνη του 1^{ου} διαιτητή να αποφασίζει σχετικά με τα αιτήματα των παικτών για σκούπισμα, αν εμφανώς καθυστερούν τον αγώνα, και, αν είναι αναγκαίο, να δώσει τιμωρίες καθυστέρησης γι' αυτές τις ενέργειες.

3. Σκούπισμα του δαπέδου

- 3.1 Μόνο τα τέσσερα (4) παιδιά για γρήγορο σκούπισμα, εφοδιασμένα με 2 απορροφητικές πετσέτες το καθένα, 2 σε κάθε πλευρά του αγωνιστικού χώρου, είναι υπεύθυνα να διατηρούν το δάπεδο καθαρό και να καθαρίζουν τυχόν υγρά σημεία.

Δύο (2) παιδιά για γρήγορο σκούπισμα, τα οποία κάθονται σε κάθε πλευρά του τραπέζιού του σημειωτή, θα φροντίζουν για την μπροστινή ζώνη του αγωνιστικού χώρου.

Τα άλλα δύο (2) παιδιά για γρήγορο σκούπισμα κάθονται σε μια θέση που ορίζεται από το περίγραμμα του αγωνιστικού χώρου και θα φροντίζουν κυρίως για την πίσω πλευρά του αγωνιστικού χώρου.

Αμέσως μετά το γρήγορο σκούπισμα, το (τα) παιδί(ά) για γρήγορο σκούπισμα πρέπει να επιστρέψουν στη θέση τους.

- 3.2 Οι διαιτητές δεν αναμιγνύονται στα καθήκοντα των παιδιών για σκούπισμα. Όμως, έχουν τη δικαιοδοσία να ρυθμίζουν τη δουλειά των παιδιών που

σκουπίζουν, μόνο στις περιπτώσεις που δημιουργείται ενόχληση στο ρυθμό του αγώνα, ή αν τα παιδιά δεν κάνουν σωστά τη δουλειά τους.

- 3.3 Στην περίπτωση που υπάρχει ένα επικίνδυνο υγρό σημείο στο δάπεδο, οι παίκτες έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν από τα παιδιά να το σκουπίσουν. Όμως, το να καλέσουν τα παιδιά για σκούπισμα χωρίς λόγο, πρέπει να θεωρηθεί ως καθυστέρηση με πρόθεση και να τιμωρηθεί. Αν μια ομάδα εμποδίσει την επανέναρξη του αγώνα μετά από ένα τάιμ-άουτ με το πρόσχημα ότι το δάπεδο είναι υπερβολικά υγρό μπροστά από τον πάγκο της, τότε ο 1ος διαιτητής πρέπει να δώσει τιμωρία καθυστέρησης. Οι πετσέτες των παιδιών για γρήγορο σκούπισμα δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για να απομακρύνονται τέτοιου είδους υγρές κηλίδες, γιατί το υγρό είναι πιθανό να περιέχει ισοτονικά άλατα ή σάκχαρα, τα οποία μετά θα μεταφερθούν στην επιφάνεια του δαπέδου του αγωνιστικού χώρου. Αντί γι' αυτές πρέπει να χρησιμοποιούν πετσέτες από χαρτί.
- 3.4 Αν οι παίκτες, με δική τους ευθύνη, σκουπίσουν το δάπεδο με τη δική τους μικρή πετσέτα, ο 1ος διαιτητής δεν χρειάζεται να περιμένει, μέχρι να τελειώσουν το σκούπισμα και οι παίκτες να βρεθούν στις θέσεις τους για το παιχνίδι. Αν δεν βρίσκονται στη σωστή τους θέση τη στιγμή του χτυπήματος για σερβίς, ο αντίστοιχος διαιτητής πρέπει να σφυρίξει σφάλμα θέσεων. Για μια φορά ακόμα, η ομαλή διαιτησία και η θετικά ενεργητική ερμηνεία αποτελούν πάντοτε την πρωταρχική βάση για να κριθούν τέτοιες περιπτώσεις.

Κανόνας 18 – Διαλείμματα και αλλαγή γηπέδων

1. Κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων, οι παίκτες πρέπει να χρησιμοποιούν διαφορετικές μπάλες από αυτές του αγώνα για προθέρμανση στην ελεύθερη ζώνη.
2. Κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων και οι πέντε μπάλες παραμένουν στην κατοχή των επαναφορέων της μπάλας. Δεν έχουν το δικαίωμα να τις δώσουν στους παίκτες για την προθέρμανση. Πριν από το αποφασιστικό σετ, ο 2ος διαιτητής δίνει την μπάλα στον παίκτη που κάνει το πρώτο σερβίς στο σετ. Κατά τη διάρκεια των τάιμ-άουτ και των αλλαγών και κατά τη διάρκεια της αλλαγής γηπέδων στο αποφασιστικό σετ στον 8^ο πόντο, ο 2ος διαιτητής δεν παίρνει την μπάλα. Αυτή μένει στους επαναφορείς της μπάλας.

Κανόνας 19 – Ο παίκτης Λίμπερο

1. Στην περίπτωση που μια ομάδα έχει δύο Λίμπερο, ο ενεργός Λίμπερο πρέπει να καταγράφεται στην πρώτη από τις δύο ειδικές γραμμές που διατίθενται για τους Λίμπερο, το αργότερο πριν ο προπονητής υπογράψει το φύλλο αγώνα.
2. Οι συνέπειες μιας αντικανονικής αντικατάστασης Λίμπερο πρέπει να είναι οι ίδιες με αυτές μιας αντικανονικής αλλαγής.
3. Σε περίπτωση τραυματισμού του ενεργού Λίμπερο, και αν δεν υπάρχει 2ος Λίμπερο στον κατάλογο της ομάδας ή ο άλλος Λίμπερο δεν είναι διαθέσιμος (έχει τραυματιστεί, ασθενήσει, αποβληθεί), ο προπονητής μπορεί να επαναπροσδιορίσει

ως νέο Λίμπερο, έναν από τους παίκτες (εκτός από τον παίκτη που έχει αντικατασταθεί από τον Λίμπερο) που δεν βρίσκεται στον κυρίως αγωνιστικό χώρο *τη στιγμή του επαναπροσδιορισμού*.

Η διαδικασία πρέπει να είναι ίδια με τη διαδικασία της αντικατάστασης, αν ο επαναπροσδιορισμός γίνει αμέσως μετά τον τραυματισμό, ή, ίδια με τη διαδικασία της αλλαγής, αν ο επαναπροσδιορισμός γίνει αργότερα. Αυτό πρέπει να γίνει με λίγη τυπικότητα, αφού ο προπονητής/αρχηγός αγώνα ουσιαστικά επιβεβαιώνει την απόφαση που πήρε επικοινωνώντας την με το διαιτητικό σώμα.

4. Δώστε ιδιαίτερη προσοχή στη διαφορά ανάμεσα στην κατ' εξαίρεση αλλαγή ενός τραυματισμένου παίκτη και τον επαναπροσδιορισμό ενός τραυματισμένου Λίμπερο.

Όταν ένας κανονικός παίκτης τραυματιστεί και δεν υπάρχει δυνατότητα για κανονική αλλαγή, οποιοσδήποτε παίκτης που δεν βρίσκεται στον κυρίως αγωνιστικό χώρο **τη στιγμή του τραυματισμού** (εκτός από τον Λίμπερο και τον παίκτη που έχει αντικαταστήσει) *επιτρέπεται να αλλάξει* τον τραυματισμένο παίκτη.

Συγκρίνετε την περίπτωση που μόλις αναφέρθηκε, με τον επαναπροσδιορισμό ενός νέου Λίμπερο, όπου οποιοσδήποτε παίκτης που δεν βρίσκεται στον κυρίως αγωνιστικό χώρο **τη στιγμή του επαναπροσδιορισμού** (εκτός από τον παίκτη που έχει αντικαταστήσει ο ενεργός Λίμπερο ή έναν αρχικά ενεργό Λίμπερο που έχει νωρίτερα δηλωθεί ανίκανος να αγωνιστεί) *επιτρέπεται να γίνει νέος Λίμπερο!* Να θυμάστε ότι ο επαναπροσδιορισμός ενός νέου Λίμπερο είναι μια επιλογή, την οποία ο προπονητής μπορεί να επιλέξει να τη χρησιμοποιήσει ή όχι.

5. Προκειμένου να γίνει σαφέστερα κατανοητό το νόημα του Κανόνα 19.3.2, οι διαιτητές πρέπει να προσέχουν τη διαφορά ανάμεσα στη διατύπωση του Κανόνα 25.2.2.2 που αναφέρει ότι ο σημειωτής πρέπει να επισημάνει οποιοδήποτε λάθος στη σειρά του σερβίς αμέσως μετά το χτύπημα του σερβίς και τον Κανόνα 26.2.2.2, όπου αναφέρεται ότι ο βοηθός σημειωτής πρέπει να επισημάνει στους διαιτητές οποιοδήποτε λάθος στην αντικατάσταση του Λίμπερο, χωρίς να αναφέρεται «μετά από το χτύπημα για σερβίς». Αυτό σημαίνει ότι ο βοηθός σημειωτής πρέπει να ενημερώσει τους διαιτητές για μια λανθασμένη αντικατάσταση Λίμπερο αμέσως τη στιγμή που συμβαίνει και ο κανόνας 7.7.2 πρέπει να εφαρμοστεί μόνο στην περίπτωση που ο βοηθός σημειωτής δεν έχει ειδοποιήσει τους διαιτητές έγκαιρα και παίχτηκε μία ή περισσότερες φάσεις.
6. Οι διαιτητές πρέπει να έχουν την ικανότητα να διακρίνουν τη διαφορά ανάμεσα στο αν μια ομάδα έχει μόνο έναν διαθέσιμο Λίμπερο και αυτός **καθίσταται** ανίκανος να αγωνιστεί (λόγω τραυματισμού, ασθένειας, αποβολής ή αποκλεισμού) και στο αν **δηλώνεται** ανίκανος να αγωνιστεί. Στην πρώτη περίπτωση είναι ανεξάρτητο από την ομάδα το γεγονός ότι ο Λίμπερο δεν μπορεί να συνεχίσει στον αγώνα, ενώ στη δεύτερη περίπτωση είναι απόφαση της ομάδας (του προπονητή, ή σε περίπτωση που δεν υπάρχει προπονητής, του αρχηγού αγώνα) ότι ο Λίμπερο δεν θα συνεχίσει στον αγώνα. Αν ο Λίμπερο **καταστεί** ανίκανος να αγωνιστεί και στη διακοπή του αγώνα ένας νέος Λίμπερο επαναπροσδιοριστεί χωρίς καμιά καθυστέρηση, αυτός επιτρέπεται να αντικαταστήσει τον αρχικό Λίμπερο αμέσως και κατευθείαν στον κυρίως αγωνιστικό χώρο. Όμως, αν ο Λίμπερο στον κυρίως αγωνιστικό χώρο δηλωθεί ανίκανος να αγωνιστεί, πρώτα πρέπει να ξαναμπει στον κυρίως αγωνιστικό χώρο ο παίκτης που αντικαταστάθηκε από τον Λίμπερο και μετά από 1

ολοκληρωμένη φάση, ο νέος επαναπροσδιορισμένος Λίμπερο έχει το δικαίωμα να αντικαταστήσει οποιονδήποτε παίκτη της πίσω ζώνης.

7. Σε μερικές διοργανώσεις, η ομάδα έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιήσει διαφορετικό ή διαφορετικούς Λίμπερο σε κάθε αγώνα – σε αυτή την περίπτωση, αναφορά γίνεται στους Ειδικούς Κανονισμούς της Διοργάνωσης.

Κανόνας 20 – Απαιτήσεις συμπεριφοράς

Κανόνας 21 – Η κακή συμπεριφορά και οι τιμωρίες της

1. Είναι σημαντικό να θυμάστε ότι, σύμφωνα με τον κανόνα 21.2.1, η συμπεριφορά των συμμετεχόντων πρέπει να διέπεται από σεβασμό και ευγένεια και προς τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου, τους οργανωτές, τους συμπαίκτες και τους θεατές. Αν η συμπεριφορά του προπονητή (ή οποιουδήποτε άλλου επισήμου της ομάδας) υπερβαίνει τους πειθαρχικούς περιορισμούς που αναφέρονται στον Κανόνα 21, ο 1ος διαιτητής πρέπει να επιβάλλει τις αντίστοιχες τιμωρίες χωρίς κανέναν δισταγμό. Ένας αγώνας βόλεϊ είναι ένα αθλητικό θέαμα των παικτών και όχι των άλλων μελών των ομάδων. Οι διαιτητές δεν πρέπει να παραγνωρίζουν αυτή τη διάκριση.

Υπάρχει ισχυρή οδηγία της Επιτροπής Κανονισμών του Αθλήματος και Διαιτησίας της FIVB όποτε ο προπονητής επιδίδεται σε υπερβολικές ενέργειες ή διαμαρτυρίες ή όποτε ο προπονητής (ή οποιοδήποτε άλλο μέλος της ομάδας) απευθύνεται στον Τεχνικό Υπεύθυνο της FIVB (FIVB Technical Delegate) ή σε άλλον επίσημο της FIVB σε οποιαδήποτε περίπτωση δυνατά ή με επιθετικό ή υποτιμητικό ή προσβλητικό τρόπο (ακόμα κι αν το κάνει μόνο για να τραβήξει την προσοχή των θεατών), τότε ο 1ος διαιτητής πρέπει να κάνει αυστηρή εφαρμογή της κλίμακας των τιμωριών. **Το θέαμα πρέπει να αφορά στο παιχνίδι στον αγωνιστικό χώρο και όχι σε περιφερειακά ζητήματα που αναιρούν τον κύριο σκοπό, να ψυχαγωγηθούν οι θεατές με θεαματικό παιχνίδι. Ο προπονητής δεν είναι το θέαμα!**

2. Ο Κανόνας 21.1 ασχολείται με τις «ελάχιστου επιπέδου κακές συμπεριφορές», οι οποίες δεν υπόκεινται σε τιμωρία. Είναι καθήκον του 1ου διαιτητή να αποτρέψει τις ομάδες να φτάσουν στο επίπεδο των τιμωριών. Είναι σημαντικό οι διαιτητές να ελέγχουν με την προσωπικότητά τους τις «ελάχιστου επιπέδου κακές συμπεριφορές», προκειμένου να αποφύγουν τιμωρίες αργότερα στη διάρκεια του αγώνα.
3. Πρακτική εφαρμογή στα μέλη της ομάδας για κακή συμπεριφορά που οδηγεί σε τιμωρίες, σύμφωνα με απόφαση του 1ου διαιτητή:

3.1 Μέλος της ομάδας που βρίσκεται στον κυρίως αγωνιστικό χώρο:

Ο 1ος διαιτητής πρέπει να σφυρίξει (κατά κανόνα, όταν η μπάλα είναι εκτός παιδιάς, αλλά το συντομότερο δυνατό, όταν η κακή συμπεριφορά είναι σοβαρή). Στη συνέχεια ο 1ος διαιτητής καλεί τον παίκτη που θα τιμωρηθεί να πλησιάσει τη σκάλα του διαιτητή. Όταν ο παίκτης πλησιάσει τη σκάλα, ο 1ος διαιτητής δείχνει την (τις) αντίστοιχη (-ες) κάρτα (-ες) λέγοντας τον λόγο, για τον οποίο τιμωρείται ο παίκτης.

Ο 2ος διαιτητής αναγνωρίζει αυτή την ενέργεια και αμέσως καθοδηγεί το σημειωτή να καταγράψει την αντίστοιχη τιμωρία στο φύλλο αγώνα.

Αν ο σημειωτής, με βάση την πληροφόρηση που έχει από όσα αναγράφονται στο φύλλο αγώνα, διαπιστώσει ότι η απόφαση του 1ου διαιτητή είναι αντίθετη με την κλίμακα των τιμωριών, πρέπει αμέσως να ενημερώσει τον 1ο διαιτητή για το γεγονός αυτό μέσω της ασύρματης επικοινωνίας ή τον 2ο διαιτητή, στην περίπτωση που δεν χρησιμοποιείται ασύρματη επικοινωνία.

- 3.2 Μέλος της ομάδας που βρίσκεται έξω από τον κυρίως αγωνιστικό χώρο:
Ο 1ος διαιτητής πρέπει να σφυρίζει, να καλέσει τον αρχηγό αγώνα να πλησιάσει τη σκάλα και να τον ενημερώσει για την τιμωρία που επιβάλλεται σε συγκεκριμένο μέλος της ομάδας. Είναι ευθύνη του 1^{ου} διαιτητή δείχνοντας την (τις) αντίστοιχη (-ες) κάρτα (-ες) να καταστήσει σαφές σε όλους, ποιο είναι το μέλος της ομάδας που τιμωρήθηκε, και αυτό το μέλος της ομάδας πρέπει να σηκώσει το χέρι του αναγνωρίζοντας την επιβολή της τιμωρίας.

- 3.3 Εφαρμογή των τιμωριών ανάμεσα στα σετ:

Σε περίπτωση ποινής, ο 1ος διαιτητής πρέπει να δείξει την κόκκινη κάρτα στην αρχή του επόμενου σετ.

Σε περίπτωση αποβολής ή αποκλεισμού, ο 1ος διαιτητής πρέπει να καλέσει τον αρχηγό αγώνα αμέσως, προκειμένου να ενημερώσει τον προπονητή σχετικά με το είδος της τιμωρίας (ώστε να αποφευχθεί η διπλή τιμωρία της ομάδας) και στη συνέχεια πρέπει να δείξει επίσημα τις κάρτες (κόκκινη και κίτρινη μαζί για την αποβολή και χωριστά για τον αποκλεισμό) στην αρχή του επόμενου σετ.

4. Κατά τη διάρκεια του αγώνα, οι διαιτητές πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στο θέμα της πειθαρχίας, ενεργώντας με σταθερότητα, όταν εφαρμόζουν τις τιμωρίες για κακή συμπεριφορά από τους παίκτες ή από άλλα μέλη της ομάδας. Οι διαιτητές πρέπει να έχουν στο μυαλό τους ότι η λειτουργία τους συνίσταται στην αξιολόγηση των ενεργειών στον αγώνα και όχι στο να κυνηγούν ασήμαντα ατομικά σφάλματα.

Κανόνας 22 – Το σώμα των διαιτητών και οι διαδικασίες

1. Προκειμένου να πληροφορήσουν τις ομάδες (καθώς και τους θεατές στο γήπεδο, τους τηλεθεατές κλπ.) με ακρίβεια για τη φύση του σφάλματος που σφυρίχτηκε, οι διαιτητές πρέπει να χρησιμοποιούν την επίσημη χειροσήμανση. Μόνο αυτή η χειροσήμανση και καμία άλλη (χειροσήμανση ή τρόποι εκτέλεσής της σε εθνικό ή ατομικό επίπεδο) επιτρέπεται να χρησιμοποιείται, εκτός αν είναι απόλυτα αναγκαίο να προστεθεί κάποια χειρονομία για διευκρίνιση, με στόχο την καλύτερη κατανόηση από όλους!
2. Με δεδομένη την ολοένα και μεγαλύτερη ταχύτητα, με την οποία παίζεται το άθλημά μας, είναι πιθανό να προκύψουν προβλήματα εξαιτίας λανθασμένων διαιτητικών υποδείξεων. Για να αποφευχθεί αυτό, τα μέλη του σώματος των διαιτητών πρέπει να συνεργάζονται στενά, μετά από κάθε ενέργεια παιχνιδιού πρέπει να κοιτάζουν ο ένας τον άλλο, για να επιβεβαιώσουν την απόφασή τους.

Κανόνες 23 – 1ος διαιτητής

1. Ο 1ος διαιτητής πρέπει πάντοτε να συνεργάζεται με τους συναδέλφους του (2ος διαιτητής, διαιτητής ελέγχου (challenge) σημειωτής, κριτές γραμμών). Πρέπει να τους επιτρέπει να εργάζονται μέσα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων και της δικαιοδοσίας τους.

Για παράδειγμα: Αφού σφυρίζει το τέλος μιας φάσης, ο 1ος διαιτητής πρέπει αμέσως να κοιτάζει τα άλλα μέλη του διαιτητικού σώματος (και μόνο τότε να εκφράσει την τελική του απόφαση με την επίσημη χειροσήμανση):

- Όταν αποφασίζει αν μια μπάλα έσκασε μέσα ή έξω, ο 1ος διαιτητής πρέπει να αναλάβει άμεση δράση για να αποφασίσει. Πρέπει να επιβεβαιώσει κοιτάζοντας τον κριτή γραμμών, στη δικαιοδοσία του οποίου ανήκει η γραμμή, κοντά στην οποία ακούμπησε το έδαφος η μπάλα. Παρότι ο 1ος διαιτητής δεν παίζει το ρόλο του κριτή γραμμών, έχει φυσικά το δικαίωμα να επιβλέπει και ακόμα, **την υποχρέωση**, αν είναι αναγκαίο, να αλλάζει τις αποφάσεις των συναδέλφων του.
- Κατά τη διάρκεια του αγώνα, ο 1ος διαιτητής πρέπει να κοιτάζει τον 2ο διαιτητή, ο οποίος στέκεται απέναντί του, συχνά (αν είναι δυνατόν μετά από κάθε φάση και επίσης, πριν από κάθε σφύριγμα για εκτέλεση του σερβίς), για να ελέγξει αν ο 2ος διαιτητής υποδεικνύει ή όχι ένα σφάλμα (π.χ. τέσσερις επαφές, διπλή μπαλιά, κλπ.)

2. Το ερώτημα αν μια μπάλα που πήγε «άουτ» βρήκε προηγουμένως σε κάποιον παίκτη της ομάδας που κάνει υποδοχή, απαντάται από τον 1ο διαιτητή και τους κριτές γραμμών. Σε κάθε περίπτωση, ο 1ος διαιτητής είναι αυτός που παίρνει την τελική απόφαση με τη χειροσήμανσή του, αφού δει τα σήματα των άλλων μελών του διαιτητικού σώματος.
3. Ο 1ος διαιτητής πρέπει πάντα να εξασφαλίζει ότι ο 2ος διαιτητής και ο σημειωτής διαθέτουν επαρκή χρόνο για να ολοκληρώσουν τη διαχειριστική εργασία τους και την καταγραφή. Αν ο 1ος διαιτητής δεν καταφέρει να εξασφαλίσει επαρκή χρόνο για τον έλεγχο και τη διαχείριση των γεγονότων, ο 2ος διαιτητής πρέπει να διακόψει τη συνέχιση του αγώνα σφυρίζοντας.
4. Ο 1ος διαιτητής έχει το δικαίωμα να αλλάξει οποιαδήποτε απόφαση των συναδέλφων του ή δική του. Αν έχει λάβει μια απόφαση (σφυρίζει) και ύστερα δει ότι οι συνάδελφοί του (2ος διαιτητής, κριτές γραμμών ή σημειωτής) έχουν, για παράδειγμα, λάβει διαφορετική απόφαση, ο 1ος διαιτητής έχει το δικαίωμα να δώσει επανάληψη της φάσης.
5. Αν ο 1ος διαιτητής αντιληφθεί ότι ένα από τα άλλα μέλη του διαιτητικού σώματος δεν γνωρίζει τα καθήκοντά του ή δεν ενεργεί με αντικειμενικότητα, πρέπει να αντικαταστήσει αυτό το μέλος.
6. Μόνο ο 1ος διαιτητής έχει το δικαίωμα να δώσει τιμωρίες για κακή συμπεριφορά και για καθυστέρηση. Αν κάποιο μέλος του διαιτητικού σώματος, άλλο από τον 1ο διαιτητή, παρατηρήσει κάποια αντικανονικότητα, πρέπει να κάνει σήμα και να πάει στον 1ο διαιτητή για να τον πληροφορήσει για το τι συνέβη. Ο 1ος διαιτητής και μόνο αυτός έχει το δικαίωμα να επιβάλλει τιμωρίες.

Κανόνας 24 – 2ος διαιτητής

1. Ο 2ος διαιτητής πρέπει να διαθέτει το ίδιο επίπεδο ικανοτήτων με τον 1ο διαιτητή. Θα τον αντικαταστήσει σε περίπτωση που απουσιάσει ή σε περίπτωση που ο 1ος διαιτητής δεν είναι σε θέση να συνεχίσει να ασκεί τα καθήκοντά του.
2. Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού ενώ η μπάλα παίζεται κοντά στο φιλέ, ο 2ος διαιτητής πρέπει να συγκεντρώνεται στο να ελέγχει την αντικανονική επαφή σε όλο το φιλέ με το να στέκεται από την πλευρά των μπλοκέρ, όλες τις αντικανονικές διεισδύσεις πέρα από την κεντρική γραμμή και τις αντικανονικές ενέργειες παιχνιδιού στην αντένα της πλευράς του.
3. Ο 2ος διαιτητής πρέπει επίσης να ελέγχει προσεκτικά, πριν και κατά τη διάρκεια του αγώνα, αν οι παίκτες είναι σε σωστές θέσεις με βάση το «φύλλο αρχικής παράταξης» κάθε ομάδας, όπως το βλέπει στο τάμπλετ στον στυλοβάτη. Σε αυτό το έργο, αν δεν χρησιμοποιείται τάμπλετ στον στυλοβάτη, ο 2ος διαιτητής έχει τη βοήθεια του σημειωτή, ο οποίος μπορεί να του πει ποιος παίκτης πρέπει να είναι στη θέση 1.
4. Δεν πρέπει, ούτε προφορικά ούτε με κινήσεις, να κατευθύνει τους παίκτες στη σωστή θέση τους. Αν υπάρχει κάποια διαφορά ανάμεσα στη θέση των παικτών και σε αυτή που υποδεικνύεται από το φύλλο αρχικής παράταξης, ο 2ος διαιτητής πρέπει να καλέσει τον αρχηγό αγώνα ή τον προπονητή, προκειμένου να επιβεβαιώσει τη σωστή θέση των παικτών.
5. Ο 2ος διαιτητής πρέπει να δίνει προσοχή στο μην υπάρχει στην ελεύθερη ζώνη κανένα εμπόδιο που να είναι πιθανό να προκαλέσει τραυματισμό σε κάποιο μέλος της ομάδας (π.χ. μπουκάλια, κουτί Α' βοηθειών, κλπ.)
6. Κατά τη διάρκεια των Τάιμ-Άουτ και των Τεχνικών Τάιμ-Άουτ (σε περίπτωση που χρησιμοποιούνται), ο 2ος διαιτητής δεν πρέπει να μένει ακίνητος. Ο 2ος διαιτητής μπορεί να προσαρμόσει την κίνησή του, ώστε να γυρίσει:
  - Προς τον σημειωτή, για να ελέγξει τη δουλειά του.
  - Προς τον βοηθό σημειωτή, για να συλλέξει πληροφορίες για τη θέση των Λίμπερο.
  - Προς τον 1ο διαιτητή, για να πάρει ή/και να δώσει πληροφορίες, αν χρειάζεται.
  - Προς τις ομάδες, και για να διαπιστώσει αν ο Λίμπερο πρόκειται να προσπαθήσει να κάνει μια «κρυφή αντικατάσταση».
7. Αν κατά τη διάρκεια του αγώνα, ο 2^{ος} διαιτητής παρατηρήσει αντιαθλητικές χειρονομίες ή λέξεις μεταξύ των αντιπάλων, με την πρώτη ευκαιρία, όταν η μπάλα είναι εκτός παιδιάς, μπορεί να παροτρύνει τους παίκτες να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους ζητώντας τους να ηρεμήσουν. Αν η κατάσταση παραμείνει η ίδια, πρέπει να ενημερώσει τον 1ο διαιτητή.

Αναπληρωματικός Διαιτητής

Οι ακόλουθες δραστηριότητες ανήκουν στο πεδίο ευθύνης του Αναπληρωματικού Διαιτητή:

1. Να αντικαταστήσει τον 2ο διαιτητή σε περίπτωση απουσίας του ή σε περίπτωση που αδυνατεί να συνεχίσει το έργο του ή στην περίπτωση που ο 2ος διαιτητής πήρε τη θέση του 1ου διαιτητή.

2. Να ελέγχει τις πινακίδες αλλαγής (αν χρησιμοποιούνται), πριν τον αγώνα και ανάμεσα στα σετ.
3. Να ελέγχει τη λειτουργία των τάμπλετ των πάγκων, πριν και ανάμεσα στα σετ, αν υπάρχει κάποιο πρόβλημα.
4. Να βοηθά τον 2ο διαιτητή στο να διατηρεί την ελεύθερη ζώνη και την περιοχή ποινής ελεύθερες.
5. Να ελέγχει τους αναπληρωματικούς παίκτες στη ζώνη προθέρμανσης και στον πάγκο, καθώς και όποια μέλη της ομάδας στέλνονται στην περιοχή ποινής (αν χρησιμοποιείται).
6. Να φέρνει στον 2ο διαιτητή τέσσερις μπάλες για τον αγώνα, αμέσως μετά την παρουσίαση των παικτών που αρχίζουν τον αγώνα.
7. Να δίνει στον 2ο διαιτητή μία μπάλα για τον αγώνα, αφού εκείνος έχει ολοκληρώσει τον έλεγχο των αρχικών θέσεων των παικτών.
8. Να βοηθά τον 2ο διαιτητή στο να καθοδηγεί τα παιδιά που σκουπίζουν.

Έλεγχος Αποφάσεων Διαιτητή και Νέα Τεχνολογία

Οι τεχνολογικές καινοτομίες εφαρμόζονται πολύ γρήγορα σε σχέση με το σύγχρονο άθλημά μας. Στις περισσότερες διοργανώσεις της FIVB πλέον, η χρήση των Τάμπλετ είναι υποχρεωτική, καθώς και του ηλεκτρονικού φύλλου αγώνα και των ακουστικών για ασύρματη επικοινωνία. Οι FIVB διεθνείς διαιτητές πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με αυτά. Οι λεπτομέρειες για το πώς θα γίνεται η χρήση αυτών των μέσων, και ειδικά πώς αυτό σχετίζεται με τη διαδικασία Ελέγχου / διαδικασία αλλαγών παρουσιάζεται στα ειδικά εγχειρίδια για κάθε διοργάνωση.

Μετά την πρόσφατη απόφαση της FIVB οι διαιτητές Ελέγχου (Challenge referees) που συμμετέχουν στις κορυφαίες διοργανώσεις της FIVB ορίζονται από την ειδική ομάδα διαιτητών Ελέγχου. Σε κάθε διοργάνωση συμμετέχουν αποκλειστικά ως διαιτητές Ελέγχου (Challenge referees). Επομένως, οι εν ενεργεία διαιτητές εμπλέκονται μόνο ως 1οι και 2οι διαιτητές.

Οι ακόλουθες συστάσεις πρέπει να εφαρμόζονται από τον Διαιτητή Ελέγχου και κατά τη διάρκεια της διαδικασίας Ελέγχου:

1. Όλοι οι διεθνείς διαιτητές που ορίζονται σε διοργανώσεις της FIVB πρέπει να μελετούν προσεκτικά τους κανονισμούς Ελέγχου που έχουν εγκριθεί για κάθε συγκεκριμένη διοργάνωση και να τους ακολουθούν πιστά.
2. Ο διαιτητής Ελέγχου πρέπει να φορά μια επίσημη στολή Διεθνούς Διαιτητή, όταν ασκεί τα καθήκοντά του.
3. Όταν γίνεται χρήση **ΑΣΥΡΜΑΤΗΣ** επικοινωνίας ανάμεσα στους διαιτητές, είναι υποχρεωτικό να χρησιμοποιούνται προτάσεις με απλή ορολογία του βόλεϊ στα Αγγλικά, για να υποδειχθεί το είδος του αιτούμενου ελέγχου, π.χ. «μπάλα μέσα ή έξω», «επαφή με το φιλέ», «επαφή με την αντένα», «σφάλμα στο πάτημα στο σερβίς», «σφάλμα στο πάτημα της επιθετικής γραμμής», «επαφή με το μπλοκ», «πέρασμα της κεντρικής γραμμής» κλπ. Η προτεινόμενη σειρά των πληροφοριών που απευθύνονται στον διαιτητή Ελέγχου για να αρχίσει τη διαδικασία Ελέγχου είναι: **Ποιος – Τι – Πότε**. Για παράδειγμα: **«Έλεγχος από την ομάδα της Ιταλίας – επαφή με το φιλέ – στη μέση της φάσης»**.

4. Ο έλεγχος για την μπάλα «μέσα» ή «έξω» θα πραγματοποιείται από τον διαιτητή ελέγχου σε μια οθόνη της ομάδας Ελέγχου με αυτοματοποιημένο σύστημα παρακολούθησης. Η απόφαση βασίζεται πλήρως στην τεχνολογία.
5. Αν ένας διαιτητής διέκοψε τη φάση σφυρίζοντας ένα σφάλμα (εκτός από το «μέσα» ή το «έξω»), το οποίο στη συνέχεια μετά από τη διαδικασία ελέγχου αποδείχθηκε ότι ήταν μία λάθος **ΥΠΟΔΕΙΞΗ**, τότε θα υπάρξει επανάληψη της φάσης εξαιτίας αυτού του διαιτητικού σφάλματος. Για παράδειγμα: ο πρώτος διαιτητής υπέδειξε «τέσσερα χτυπήματα» ή «διπλό χτύπημα», αφού η μπάλα βρήκε με δύναμη στο πάνω μέρος του φιλέ και αναπήδησε προς τα πίσω βρίσκοντας παίκτη της ίδιας ομάδας και ο πρώτος διαιτητής δεν αντιλήφθηκε κάποια επαφή με το μπλοκ, αλλά αργότερα, αφού υπήρξε «έλεγχος για μπλοκ», ήταν ξεκάθαρο ότι υπήρξε επαφή με το μπλοκ. Στην περίπτωση αυτή ο πρώτος διαιτητής θα υποδείξει επανάληψη. Αν στην περίπτωση ελέγχου της μπάλας «μέσα ή έξω», έχει τροποποιηθεί η προηγούμενη απόφαση του διαιτητή, δεν θα υπάρξει επανάληψη της φάσης.
6. Ο διαιτητής Ελέγχου μπορεί να δεχτεί τη συμβουλή του χειριστή Ελέγχου /ειδικά αν είναι σε χρήση το σύστημα Hawk-eye/ σχετικά με τις κάμερες που προσφέρουν τα καλύτερα πλάνα για τη λήψη απόφασης, γιατί αποτελούν σημαντικό μέρος της διαδικασίας ελέγχου και η εξειδίκευσή τους μπορεί να συμβάλει στο να αποφευχθεί χάσιμο χρόνου κατά τη διαδικασία αναθεώρησης. Σε καμιά περίπτωση η απόφαση του διαιτητή Ελέγχου δεν πρέπει να γίνεται στη βάση της «εικασίας», της «πρόβλεψης» ή της «προσδοκίας». Μόνο αν ο διαιτητής Ελέγχου είναι οπτικά απόλυτα σίγουρος για την κατάσταση, μπορεί να ανακοινώσει την απόφαση. Τυχόν αμφιβολίες θα ληφθούν υπόψη υπέρ της διατήρησης της προηγούμενης απόφασης του διαιτητή.
7. Σύμφωνα με τους κανονισμούς Ελέγχου που είναι σε ισχύ, έλεγχοι για ενέργειες παιχνιδιού είναι δυνατόν να αιτηθούν από το μενού επιλογών των επιτρεπόμενων ελέγχων σε οποιαδήποτε στιγμή της φάσης. Ο διαιτητής Ελέγχου (Challenge referee) πρέπει με σαφήνεια να καθοδηγήσει τον χειριστή Ελέγχου να εντοπίσει τη στιγμή, για την οποία υπεβλήθη το αίτημα. Αν, κατά τη διάρκεια τη διαδικασίας, εντοπιστεί ένα άλλο σφάλμα (που προηγείται αυτού, για το οποίο υπεβλήθη αίτημα ελέγχου), τότε αυτό το πρώτο χρονικά σφάλμα πρέπει να ανακοινωθεί από τον διαιτητή ελέγχου ότι καθορίζει το αποτέλεσμα της φάσης.
8. Ο Διαιτητής Ελέγχου συμβουλεύει τον 1ο Διαιτητή σχετικά με το είδος του σφάλματος. Όμως, ο 1ος Διαιτητής πρέπει να λάβει την τελική απόφαση με βάση τα στοιχεία που του παρέχονται. Πάντως, **δεν** συνιστάται ο 1ος Διαιτητής να αγνοεί την αξιολόγηση του Διαιτητή Ελέγχου και κυρίως σε περιπτώσεις σχετικές με τα σφάλματα στο πάτημα στο σερβίς ή το πάτημα παίκτη της πίσω ζώνης σε επιθετικό χτύπημα.
9. Όταν ένα σφάλμα συμβαίνει ξεκάθαρα μετά τη στιγμή που η μπάλα βρέθηκε εκτός παιδιάς, παρά ταύτα υπεβλήθη αίτημα ελέγχου από τον προπονητή, αυτή η πληροφορία πρέπει να δοθεί και στους δύο διαιτητές και μια κατάλληλη λήψη με επεξήγηση να προβληθεί στην οθόνη.

Κανόνας 25 – Σημειωτής

1. Το έργο του σημειωτή είναι πολύ σημαντικό, ειδικά κατά τη διάρκεια των διεθνών αγώνων, όπου τα μέλη του σώματος των διαιτητών και των ομάδων προέρχονται

από διαφορετικές χώρες. Όλοι οι διεθνείς διαιτητές της FIVB πρέπει να γνωρίζουν πώς συμπληρώνεται το φύλλο αγώνα, και, αν παραστεί ανάγκη, πρέπει να είναι σε θέση να κάνουν τη δουλειά του σημειωτή.

2. Ο σημειωτής:

2.1 Πρέπει να ελέγχει – αφού πάρει τα φύλλα αρχικής παράταξης και πριν από την έναρξη κάθε σετ – ότι οι αριθμοί στα φύλλα αρχικής παράταξης υπάρχουν και στον καταγεγραμμένο στο φύλλο αγώνα κατάλογο των μελών της ομάδας (αν όχι, ο σημειωτής πρέπει να το αναφέρει στον 2ο διαιτητή).

2.2 Αναφέρει στον 2ο διαιτητή το 2ο τάιμ-άουτ και την 5η και 6η αλλαγή κάθε ομάδας (και ο 2ος διαιτητής στη συνέχεια ενημερώνει τον 1ο διαιτητή και τον προπονητή). Αυτό ισχύει, ακόμα και όταν χρησιμοποιούνται τάμπλετ στον πάγκο και τους στυλοβάτες.

2.3 Πρέπει να συνεργάζεται με μεγάλη προσοχή, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της αλλαγής:

2.3.1 Αν ο σημειωτής δεν επισημάνει ότι η αλλαγή είναι αντικανονική, ο 2ος διαιτητής μπορεί να ενθαρρύνει την αλλαγή των παικτών κάνοντας τη χειροσήμανση του σταυρώματος των χεριών, αλλά μόνο αν αυτό είναι αναγκαίο, με στόχο την επιτάχυνση της διαδικασίας.

2.3.2 Τη στιγμή που the ο 2ος διαιτητής παίρνει τη θέση του μετά την ολοκλήρωση της αλλαγής, ο σημειωτής πρέπει να συγκεντρωθεί να ελέγξει αν ο παίκτης που κάνει το σερβίς ακολουθεί τη σειρά περιστροφής ή όχι. Αν όχι, ο σημειωτής πρέπει να είναι έτοιμος να σταματήσει το παιχνίδι πατώντας την κόρνα, αμέσως μετά το χτύπημα για την εκτέλεση του σερβίς.

2.3.3 Ο σημειωτής πρέπει να δει τον αναπληρωματικό παίκτη στη ζώνη αλλαγής και να συγκρίνει τον αριθμό της φανέλας του με τα δεδομένα στο φύλλο αγώνα. Αν ανακαλύψει ότι το αίτημα είναι αντικανονικό, πρέπει αμέσως να πατήσει την κόρνα και να σηκώσει το ένα χέρι κουνώντας το από τη μια πλευρά στην άλλη και να πει: «το αίτημα για αλλαγή είναι αντικανονικό». Σε αυτή την περίπτωση, ο 2ος διαιτητής πρέπει αμέσως να πάει στο τραπέζι του σημειωτή και να ελέγξει, με βάση τα δεδομένα του φύλλου αγώνα, την αντικανονικότητα του αιτήματος. Αν επιβεβαιωθεί ότι είναι αντικανονικό, το αίτημα πρέπει να απορριφθεί από τον 2ο διαιτητή και ο 1ος διαιτητής πρέπει να τιμωρήσει την ομάδα σφυρίζοντας «καθυστέρηση».

2.3.4 Στην περίπτωση που μια ομάδα ζητήσει περισσότερες από μία αλλαγές, η διαδικασία των αλλαγών πρέπει να γίνει συνεχόμενα, έτσι ώστε ο σημειωτής να έχει χρόνο να καταγράψει κάθε μία αλλαγή πατώντας το πλήκτρο «ACCEPT».

Ο σημειωτής πρέπει, πάντως, να χρησιμοποιήσει την ίδια διαδικασία για κάθε μία αλλαγή.

2.3.5. Στην περίπτωση που χρησιμοποιούνται τάμπλετ για τις αλλαγές, μαζί με επιπλέον τεχνολογικό εξοπλισμό, ο σημειωτής πρέπει να παρακολουθεί στην οθόνη του υπολογιστή το φύλλο αγώνα, ώστε να εξασφαλιστεί ότι τα δεδομένα που καταγράφονται είναι όσα πράγματι συμβαίνουν στην πλάγια γραμμή. Στην περίπτωση που υπάρχει διαφορά ανάμεσα στον παίκτη που εισέρχεται για την αλλαγή και τον αριθμό που μεταδόθηκε μέσω του τάμπλετ, θα ληφθεί υπόψη ο παίκτης που πραγματικά εισήλθε, και ο σημειωτής πρέπει να διορθώσει και να αποδεχθεί την αλλαγή χειροκίνητα. Η λεκτική επικοινωνία ανάμεσα στον σημειωτή και στον διαιτητή ενθαρρύνεται στο σημείο αυτό, και ο 2ος Διαιτητής πρέπει να επιτρέψει λίγο επιπλέον χρόνο για τη διαδικασία. Καθώς η αλλαγή είναι πιθανό να συμπέσει με αντικατάσταση Λίμπερο, επιπλέον προσοχή χρειάζεται να δοθεί σε αυτή την περίπτωση.

Στην περίπτωση αυτή ο σημειωτής απλά πληροφορεί τους διαιτητές μέσω του ασύρματου συστήματος λέγοντάς τους: **«Σημειωτής έτοιμος»** και το **“OK”** του 2ου διαιτητή μπορεί επίσης να είναι μόνο λεκτικό. Αν το σύστημα δεν λειτουργεί κανονικά ή εξαιτίας ενός μεγάλου θορύβου δεν είναι δυνατό να ακουστεί καθαρά, εξακολουθεί να είναι υποχρεωμένος να δείξει τη χειροσήμανση OK με τα δύο χέρια.

- 2.4 Πρέπει να καταγράφει τιμωρίες στο φύλλο αγώνα μόνο μετά από υπόδειξη από τον 2ο διαιτητή ή σε περίπτωση μιας ένστασης που υποβλήθηκε σύμφωνα με τους κανονισμούς, με την εξουσιοδότηση του 1ου διαιτητή γράφει ή επιτρέπει στον αρχηγό της ομάδας να γράψει την ένσταση στο φύλλο αγώνα.
- 2.5. Πρέπει να γράψει μια παρατήρηση, αν ένας παίκτης τραυματιστεί και βγει από τον αγώνα με κανονική ή κατ' εξαιρέση αλλαγή. Η παρατήρηση πρέπει να αναφέρει τον αριθμό του τραυματισμένου παίκτη, το σετ που συνέβη ο τραυματισμός και το σκορ τη στιγμή του τραυματισμού.

Κανόνας 26 – Βοηθός σημειωτής

1. Ο βοηθός σημειωτής κάθεται δίπλα στον σημειωτή. Στην περίπτωση που ο σημειωτής δεν είναι σε θέση να συνεχίσει το έργο του, τον αντικαθιστά.
2. Τα καθήκοντά του είναι:
  - 2.1 Να βοηθά τον σημειωτή να εντοπίζει τις αντικαταστάσεις του Λίμπερο.
  - 2.2 Να κατευθύνει και να ελέγχει τη χρονική διάρκεια των Τεχνικών Τάιμ-Άουτ (όπου εφαρμόζονται), να πατά την κόρνα στην έναρξη και τη λήξη τους.
  - 2.3 Να χειρίζεται τον χειροκίνητο πίνακα για το σκορ στο τραπέζι του σημειωτή.
  - 2.4 Να ελέγχει αν ο ηλεκτρονικός πίνακας δείχνει το σωστό αποτέλεσμα και αν όχι, να τον διορθώνει.
  - 2.5 Κατά τη διάρκεια των Τάιμ-Άουτ και των Τεχνικών Τάιμ-Άουτ (όπου εφαρμόζονται), να πληροφορεί τον 2ο διαιτητή για τη θέση των Λίμπερο, χρησιμοποιώντας τη χειροσήμανση «μέσα» ή «έξω», αλλά μόνο με το ένα χέρι για κάθε ομάδα.
  - 2.6 Να προωθήσει στον Τεχνικό Υπεύθυνο του Αγώνα, αμέσως μετά το τέλος κάθε σετ, την πληροφορία σχετικά με τη διάρκεια κάθε σετ και την ώρα έναρξης και λήξης του αγώνα γραπτώς στο αντίστοιχο έντυπο.

- 2.7 Όπου είναι αναγκαίο, να βοηθήσει τον σημειωτή πατώντας την κόρνα, για να αναγνωρίσει και να ανακοινώσει αιτήματα για αλλαγή.
- 2.8 Να βοηθήσει λεκτικά τον σημειωτή με πληροφορίες κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αλλαγής.

Κανόνας 27 – Κριτές γραμμών

1. Το έργο των κριτών γραμμών είναι πολύ σημαντικό, ειδικά στους υψηλού επιπέδου διεθνείς αγώνες.
2. Στις Παγκόσμιες και επίσημες FIVB διοργανώσεις, το χρώμα της σημαίας πρέπει να είναι κόκκινο ή κίτρινο.
3. Οι κριτές γραμμών:
  - 3.1 Πρέπει να είναι παρόντες για το αλκοτέστ, την ώρα και στον τόπο που καθορίζεται από τους Ειδικούς Κανονισμούς της Διοργάνωσης φορώντας τη στολή τους.
  - 3.2 Εκτός από τη μπάλα «μέσα» ή «έξω» και τα σφάλματα στη γραμμή του σερβίς, απαιτείται:
    - 3.2.1 Να δείχνουν με τη σημαία όταν η μπάλα ακουμπήσει την αντένα, περάσει πάνω από αυτή, ή περάσει έξω από αυτή, στο γήπεδο των αντιπάλων. Ο κριτής γραμμών **που βλέπει προς την κατεύθυνση της μπάλας** πρέπει να υποδείξει το σφάλμα.
    - 3.2.2 Να δείχνουν με τη σημαία καθαρά, ώστε να είναι βέβαιο ότι ο 1ος διαιτητής τους βλέπει.
  - 3.3 Στην περίπτωση που χρησιμοποιείται ένα σύστημα Ελέγχου με τις κάμερες να είναι τοποθετημένες στην ευθεία των γραμμών, **ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟ** για τους κριτές γραμμών να βρίσκονται σε τέτοια θέση, ώστε να μην καλύπτουν το πεδίο της κάμερας, δηλ. περίπου 20-30 εκ. πλάγια της γραμμής. Στη θέση 4, για παράδειγμα, η προτεινόμενη θέση είναι 20 εκ. μετά την τελική γραμμή, ώστε να δυνατή η βέλτιστη θέαση της μπάλας, καθώς πλησιάζει να ακουμπήσει το δάπεδο. Με αυτόν τον τρόπο η κάμερα ελέγχου δεν παρεμποδίζεται. (Σημείωση: δεν επηρεάζονται όλες οι θέσεις των κριτών γραμμών από τις θέσεις που βρίσκονται οι κάμερες).
4. Οι κριτές γραμμών πρέπει να χαλαρώνουν ανάμεσα στις φάσεις.
5. Οι κριτές γραμμών πρέπει να απομακρύνονται από τις θέσεις τους κατά τη διάρκεια των Τάιμ-Αουτ και των Τεχνικών Τάιμ-Αουτ (όπου εφαρμόζονται) και να παραμένουν στις αντίστοιχες γωνίες του αγωνιστικού χώρου, πίσω από τις διαφημιστικές πινακίδες. Αν αυτό δεν είναι δυνατό κατά τη διάρκεια των διαλειμάτων ανάμεσα στα σετ, πρέπει να στέκονται δύο-δύο στο κενό μεταξύ των διαφημιστικών πινακίδων στην πλευρά του αγωνιστικού χώρου προς τους πάγκους των ομάδων.

Κανόνας 28 – Επίσημη χειροσήμανση

1. Οι διαιτητές πρέπει να χρησιμοποιούν μόνο την επίσημη χειροσήμανση. Η χρήση οποιωνδήποτε άλλων σημάτων πρέπει να αποφεύγεται, αλλά σε κάθε περίπτωση, πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο όταν είναι απολύτως απαραίτητα για να γίνουν κατανοητά από τα μέλη της ομάδας.

Τα ακόλουθα, σε κάθε περίπτωση, δίνουν περισσότερες λεπτομέρειες για τις ακολουθίες των χειροσημάνσεων που πρέπει ή δεν πρέπει να εφαρμοστούν κατά τη διάρκεια ενός αγώνα.

2. **Απόφαση από τον 1ο διαιτητή.** Ο 1ος διαιτητής θα σημάνει το τέλος της φάσης (ή το σφάλμα) με σφύριγμα, θα υποδείξει την πλευρά της ομάδας που θα σερβίρει στη συνέχεια, θα υποδείξει το είδος του σφάλματος και τέλος, τον παίκτη που υπέπεσε στο σφάλμα (αν είναι αναγκαίο). Ο 2ος διαιτητής δεν πρέπει να λάβει μέρος σε καμιά από αυτές τις υποδείξεις με χειροσήμανση, αλλά θα πρέπει, όμως, απλά να μετακινηθεί στην πλευρά της ομάδας που θα έχει την υποδοχή στη συνέχεια. Η οπτική επαφή με τον 1ο διαιτητή εξακολουθεί να είναι απαραίτητη. Αναμένεται, επίσης, να προσφέρει βοήθεια ο 2ος διαιτητής κατά τη διάρκεια ή στο τέλος της φάσης υποδεικνύοντας «επαφή» (αν η «επαφή» δεν είναι ξεκάθαρη) ή «τέσσερα χτυπήματα». Αυτές οι ενέργειες μπορούν να γίνουν πριν ο 2ος διαιτητής μετακινηθεί, ώστε ο 1ος διαιτητής να έχει έγκαιρα πλήρη γνώση των γεγονότων.
3. **Απόφαση από τον 2ο διαιτητή.** Η ακολουθία ενεργειών του 2ου διαιτητή: Σφυρίζει, υποδεικνύει με χειροσήμανση το είδος του σφάλματος, υποδεικνύει (αν είναι αναγκαίο) τον παίκτη που υπέπεσε στο σφάλμα, σταματά, και μετά ακολουθεί τη χειροσήμανση του 1ου διαιτητή για την πλευρά της ομάδας που θα σερβίρει στη συνέχεια.
4. **Αίτημα για τάιμ-άουτ:** Αυτό κανονικά υποδεικνύεται από τον 2ο διαιτητή (αλλά εξακολουθεί να βρίσκεται στη δικαιοδοσία του 1ου διαιτητή, αν ο 2ος διαιτητής δεν ακούσει ή δεν δει το αίτημα του προπονητή). Ο 1ος διαιτητής δεν χρειάζεται να το επαναλάβει.
5. **Φάση που επαναλαμβάνεται / διπλό σφάλμα.** Ενώ και οι δύο διαιτητές επιτρέπεται να σφυρίζουν σε αυτή την περίπτωση και να υποδείξουν με χειροσήμανση την επανάληψη (π.χ. μπάλα που κύλησε στον κυρίως αγωνιστικό χώρο, παίκτης τραυματίζεται κατά τη διάρκεια μιας φάσης κλπ.), παραμένει κανονικά αρμοδιότητα του 1ου διαιτητή να υποδείξει με χειροσήμανση την ομάδα που θα σερβίρει στη συνέχεια. Ο 2ος διαιτητής θα πρέπει μόνο να επαναλάβει τη χειροσήμανση του 1ου διαιτητή για την ομάδα που θα σερβίρει στη συνέχεια, μόνο αν ο ίδιος σφύριξε τη διακοπή του παιχνιδιού.
6. **Και οι δύο διαιτητές σφυρίζουν την ίδια στιγμή για να διακόψουν τον αγώνα, αλλά για διαφορετικούς λόγους.** Σε αυτή την περίπτωση ο κάθε διαιτητής πρέπει να υποδείξει το είδος του σφάλματος – αλλά αυτή τη φορά, επειδή ο 1ος διαιτητής θα πρέπει να αποφασίσει ποια σειρά ενεργειών θα ακολουθήσει μετά από αυτό, ΜΟΝΟ Ο 1ος ΔΙΑΙΤΗΤΗΣ πρέπει να υποδείξει με χειροσήμανση το «διπλό σφάλμα» και την ομάδα που θα σερβίρει στη συνέχεια.
7. **Παίκτης σερβίρει πολύ γρήγορα (πριν από το σφύριγμα για σερβίς).** Αυτό είναι στην απόλυτη δικαιοδοσία του 1ου διαιτητή να υποδείξει επανάληψη και την ομάδα που θα σερβίρει στη συνέχεια.
8. **Τέλος του σετ.** Αυτό υποδεικνύεται από τον 1ο διαιτητή. Ο 2ος διαιτητής επιτρέπεται, αν ο 1ος διαιτητής δεν έχει προσέξει το σκορ, να το επισημάνει ευγενικά στον 1ο διαιτητή με χειροσήμανση, αλλά αυτό πρέπει να παραμένει αποκλειστικά στην ευθύνη του 1ου διαιτητή.
9. Όταν ο 2^{ος} διαιτητής σφυρίζει για ένα σφάλμα, πρέπει να είναι προσεκτικός και να υποδείξει τη χειροσήμανση από την πλευρά που διαπράχθηκε το σφάλμα.

10. Οι διαιτητές πρέπει να σφυρίζουν γρήγορα, με βεβαιότητα στην υπόδειξη των σφαλμάτων λαμβάνοντας υπόψη τους τα ακόλουθα δύο σημεία:
- 10.1 Ο διαιτητής δεν πρέπει να υποδεικνύει ένα σφάλμα εξαιτίας της πίεσης που ασκούν οι θεατές ή οι παίκτες.
- 10.2 Όταν είναι απόλυτα σίγουρος ότι έκανε μια εσφαλμένη εκτίμηση, ο διαιτητής υποχρεούται να διορθώσει το σφάλμα του (ή το σφάλμα άλλων μελών του διαιτητικού σώματος), με την προϋπόθεση ότι αυτό γίνεται αμέσως.
11. Οι διαιτητές / κριτές γραμμών πρέπει να προσέχουν για τη σωστή εφαρμογή και χρήση της υπόδειξης «άουτ» με τη σημαία:
- 11.1 Για όλες τις μπάλες που προσγειώνονται «κατευθείαν άουτ» μετά από ένα επιθετικό χτύπημα ή ένα μπλοκ από την αντίπαλη ομάδα, πρέπει να χρησιμοποιείται το αντίστοιχο σήμα με τη σημαία «μπάλα έξω».
- 11.2 Αν μια μπάλα από ένα επιθετικό χτύπημα, διασχίσει το φιλέ και ακουμπήσει το δάπεδο έξω από τον κυρίως αγωνιστικό χώρο, αλλά ένας μπλοκέρ ή άλλος παίκτης της ομάδας που αμύνεται, την ακουμπήσει, οι κριτές γραμμών πρέπει να δείξουν μόνο το σήμα με τη σημαία «επαφή με την μπάλα».
- 11.3 Αν μια μπάλα, αφού μια ομάδα έχει κάνει το πρώτο, δεύτερο ή τρίτο χτύπημα, βγει έξω (π.χ. ακουμπήσει το δάπεδο έξω από τον κυρίως αγωνιστικό χώρο, ακουμπήσει ένα αντικείμενο έξω από τον κυρίως αγωνιστικό χώρο, το ταβάνι ή ένα πρόσωπο εκτός παιχνιδιού, διαφημιστική πινακίδα κλπ.), από την πλευρά της, το σήμα με τη σημαία είναι «επαφή με την μπάλα».
- 11.4 Αν μετά από ένα επιθετικό χτύπημα, η μπάλα χτυπήσει δυνατά στην κορυφή του φιλέ και στη συνέχεια προσγειωθεί «έξω» από την πλευρά του επιτιθέμενου, χωρίς να ακουμπήσει στο αντίπαλο μπλοκ, η χειροσήμανση πρέπει να είναι «άουτ», αλλά αμέσως μετά ο διαιτητής πρέπει να υποδείξει τον επιτιθέμενο παίκτη (έτσι ώστε όλοι να καταλάβουν ότι η μπάλα δεν ακούμπησε στους παίκτες του μπλοκ). Αν, στην ίδια περίπτωση, η μπάλα ακουμπήσει στο μπλοκ και μετά προσγειωθεί στην πλευρά του επιτιθέμενου, η χειροσήμανση είναι η «μπάλα άουτ» (αρ. 15) και ο 1ος διαιτητής πρέπει να υποδείξει τον (ή τους) μπλοκέρ.
- 11.5 Αν, μετά το καρφί, η μπάλα καταστεί άουτ στην αντίπαλη πλευρά, επειδή χτύπησε ή ήρθε σε επαφή με τον προπονητή μέσα στην ελεύθερη ζώνη ή με άλλο πρόσωπο εκτός παιχνιδιού, η χειροσήμανση ή το σήμα με τη σημαία είναι «άουτ».
12. Όταν ολοκληρωθεί ένα επιθετικό χτύπημα ψηλότερα από την κορυφή του φιλέ από μια πάσα με δάχτυλα από τον Λίμπερο που βρίσκεται στην μπροστινή του ζώνη, ο 1ος διαιτητής πρέπει να χρησιμοποιήσει τη χειροσήμανση με αρ. 21 (σφάλμα στο επιθετικό χτύπημα) και να υποδείξει το Λίμπερο.
13. Τα σήματα με σημαία των κριτών γραμμών είναι επίσης πολύ σημαντικά για τους συμμετέχοντες και τους θεατές. Ο 1^{ος} διαιτητής πρέπει να ελέγχει τα σήματα των κριτών γραμμών και, αν δεν γίνονται σωστά, να τα διορθώσει. Κατά τη διάρκεια των υψηλού επιπέδου διεθνών αγώνων, όπου η ταχύτητα των επιθέσεων μπορεί να φτάσει τα 100-120 χλμ./ώρα, είναι πολύ σημαντικό οι κριτές γραμμών να είναι συγκεντρωμένοι στην κίνηση της μπάλας, ειδικά στα επιθετικά χτυπήματα που η μπάλα ακουμπάει στο μπλοκ πριν βγει έξω.
14. Αν η μπάλα δεν περάσει το κάθετο επίπεδο του φιλέ μετά το τρίτο χτύπημα της ομάδας, τότε:
- 14.1 Αν ο ίδιος παίκτης, ο οποίος ακούμπησε τελευταίος την μπάλα, την ακουμπήσει ξανά, η χειροσήμανση είναι «διπλό χτύπημα».
- 14.2 Αν ένας άλλος παίκτης ακουμπήσει την μπάλα, η χειροσήμανση είναι «τέσσερα χτυπήματα».

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΓΩΝΑ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΤΩΝ ΔΙΑΙΤΗΤΩΝ – ΠΡΙΝ, ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ (βλ. και ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΓΩΝΑ)

1. Πριν από τον αγώνα

- 1.1 Τα μέλη του σώματος των διαιτητών πρέπει να είναι παρόντες φορώντας τις στολές τους τουλάχιστον 1 ώρα και 15 λεπτά πριν από την προγραμματισμένη ώρα έναρξης κάθε αγώνα.
- 1.2 Ο 1ος, ο 2ος, ο διαιτητής ελέγχου (Challenge) και ο αναπληρωματικός διαιτητής, καθώς και οι σημειωτές και οι κριτές γραμμών πρέπει να κάνουν αλκοτέστ (αν προβλέπεται), για το οποίο την ευθύνη έχει ο γιατρός των διοργανωτών.
- 1.3 Αν ο 1ος διαιτητής δεν έχει φτάσει εγκαίρως, ο 2ος διαιτητής πρέπει να αρχίσει τις διαδικασίες του αγώνα, αφού ζητήσει έγκριση από τον Παρατηρητή Διαιτησίας (Referee Coach) και/ή τον Τεχνικό Υπεύθυνο (Technical Delegate) του αγώνα.
- 1.4 Αν ο 1ος διαιτητής δεν καταφέρει να φτάσει στο γήπεδο ή δεν περάσει το αλκοτέστ ή δεν είναι σε θέση να διαιτητεύσει στον αγώνα για οποιονδήποτε ιατρικό λόγο, ο 2ος διαιτητής πρέπει να διευθύνει τον αγώνα ως 1ος διαιτητής και ο αναπληρωματικός διαιτητής να πάρει τη θέση του 2ου διαιτητή. Στην περίπτωση που δεν υπάρχει αναπληρωματικός διαιτητής, οι οργανωτές μαζί με τον Τεχνικό Υπεύθυνο της FIVB πρέπει να αποφασίσουν ποιος θα ασκήσει τα καθήκοντα του 2ου διαιτητή.

2. Κατά τη διάρκεια του αγώνα

- 2.1 Το πρώτο σφάλμα που συμβαίνει, πρέπει να τιμωρείται. Το γεγονός ότι ο 1ος και ο 2ος διαιτητής έχουν διαφορετικό εύρος καθυστερήσεων καθιστά πολύ σημαντικό το να σφυρίζει ο κάθε διαιτητής το σφάλμα αμέσως. Με το σφύριγμα ενός από τους διαιτητές, η φάση τελειώνει. Μετά από σφύριγμα του 1ου διαιτητή, ο 2ος διαιτητής δεν έχει πλέον δικαίωμα να σφυρίξει, γιατί η φάση τελειώνει με το πρώτο σφύριγμα των διαιτητών. Αν οι δύο διαιτητές σφυρίζουν ο ένας μετά τον άλλο – για διαφορετικά σφάλματα – προκαλούν σύγχυση στους παίκτες, στους θεατές, κλπ.

2.2 ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΣΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ (“REPLAY”)

Κατά τη διάρκεια Παγκόσμιων, FIVB και επίσημων διοργανώσεων, η εταιρεία τηλεοπτικής παραγωγής μπορεί να ζητήσει «καθυστέρηση επανάληψης», αν υπάρχουν οι αναγκαίες εγκαταστάσεις και αν το έχει συμφωνήσει η Οργανωτική Επιτροπή και η Επιτροπή Ελέγχου της FIVB. Απαιτείται να υπάρχει μια ηλεκτρική λάμπα, στερεωμένη στο στυλοβάτη μπροστά στον 1ο διαιτητή, η οποία να συνδέεται με τον εκπρόσωπο της εταιρείας τηλεοπτικής κάλυψης, ο οποίος ανάβοντας τη λάμπα δίνει σήμα για μια μικρή καθυστέρηση, για να παιχτεί στην τηλεόραση η επανάληψη μιας προηγούμενης ενέργειας. Όμως, υπάρχουν μερικές εξαιρετικά θεαματικές φάσεις, τις οποίες η τηλεόραση ενδεχομένως να ξαναπροβάλει αρκετές φορές, επομένως προτείνεται οι 1οι Διαιτητές να μην υπερβολικά βιαστικοί στο να ξαναρχίσουν τον αγώνα σε τέτοιες περιπτώσεις. Οι διαιτητές έχουν καθήκον να επιτρέψουν την προβολή του αθλήματος, για να γίνει αντιληπτή η υψηλή ποιότητα του αγώνα. Για να αποφευχθεί η

περίπτωση, να δοθεί το σφύριγμα για το επόμενο, ενώ η προβολή της επανάληψης της φάσης συνεχίζεται, συνιστάται στον 1ο διαιτητή να ελέγχει την προβολή στη γιγαντοοθόνη (αν χρησιμοποιείται) που είναι εγκατεστημένη στο γήπεδο.

2.3 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑΤΑ

Για τα κανονικά (3λεπτα) διαλείμματα ανάμεσα στα σετ 1 ως 4:

ΟΜΑΔΕΣ: Με την κατεύθυνση του 1ου διαιτητή οι ομάδες αλλάζουν γήπεδα, κάθε ομάδα ως ενιαίο σύνολο. Μόλις οι παίκτες περάσουν τους στυλοβάτες, πάνε κατευθείαν στον πάγκο της ομάδας τους.

ΣΗΜΕΙΩΤΗΣ: Τη στιγμή που ο διαιτητής σφυρίζει και τελειώνει η τελευταία φάση του σετ, ο σημειωτής πρέπει να αρχίσει τη χρονομέτρηση για το διάλειμμα ανάμεσα στα σετ.

2'30: Ο 2ος διαιτητής σφυρίζει ή ο σημειωτής χτυπά την κόρνα.

ΟΜΑΔΕΣ: Με την προτροπή του 2ου διαιτητή, οι έξι παίκτες που είναι καταγεγραμμένοι στο φύλλο αρχικής παράταξης μπαίνουν κατευθείαν στον κυρίως αγωνιστικό χώρο .

ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ: Ο 2ος διαιτητής πρέπει να ελέγξει τις αρχικές θέσεις των παικτών και στη συνέχεια επιτρέπει στον ενεργό Λίμπερο να εισέλθει στον κυρίως αγωνιστικό χώρο.

Ο επαναφορέας της μπάλας πρέπει στη συνέχεια να δώσει την μπάλα στον παίκτη που σερβίρει.

3'00: Ο 1ος διαιτητής σφυρίζει, επιτρέποντας το σερβίς.

Διάλειμμα πριν από το αποφασιστικό (5^ο) σετ:

ΟΜΑΔΕΣ: Στο τέλος του σετ πριν από το αποφασιστικό, με την προτροπή του 1ου διαιτητή οι ομάδες πάνε κατευθείαν στον πάγκο τους.

ΑΡΧΗΓΟΙ: Έρχονται στο τραπέζι του σημειωτή για την κλήρωση.

ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ: Έρχονται στο τραπέζι του σημειωτή για να διεξαγάγουν την κλήρωση.

2'30: Ο 2ος διαιτητής σφυρίζει ή ο σημειωτής χτυπά την κόρνα.

ΟΜΑΔΕΣ: Με την προτροπή του 2ου διαιτητή, οι έξι παίκτες που είναι καταγεγραμμένοι στο φύλλο αρχικής παράταξης μπαίνουν κατευθείαν στον κυρίως αγωνιστικό χώρο.

ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ: Ο 2ος διαιτητής πρέπει να ελέγξει τις αρχικές θέσεις των παικτών, στη συνέχεια επιτρέπει στον ενεργό Λίμπερο να εισέλθει στον κυρίως αγωνιστικό χώρο και δίνει την μπάλα στον παίκτη που σερβίρει.

3'00: Ο 1ος διαιτητής σφυρίζει, επιτρέποντας το πρώτο σερβίς του σετ.

Όταν η ομάδα που προηγείται φτάσει στον 8^ο πόντο:

ΟΜΑΔΕΣ: Στο τέλος της φάσης, με το σήμα του 1ου διαιτητή οι έξι παίκτες κάθε ομάδας ως ενιαίο σύνολο αλλάζουν γήπεδα χωρίς καθυστέρηση, αφού οι παίκτες περάσουν τους στυλοβάτες, πηγαίνουν κατευθείαν στον κυρίως αγωνιστικό χώρο.

ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ: Ο 2ος διαιτητής ελέγχει ότι οι ομάδες είναι στη σωστή σειρά περιστροφής τους και ότι ο σημειωτής είναι έτοιμος και στη συνέχεια να κάνει σήμα στον 1ο διαιτητή, ότι όλα είναι έτοιμα για τη συνέχιση του αγώνα.

Κατά τη διάρκεια των Τάιμ-Άουτ, των Τεχνικών Τάιμ-Άουτ (όπου εφαρμόζονται) και των Διαλειμμάτων

Ο 2ος διαιτητής καλεί τους παίκτες να βρίσκονται κοντά στον πάγκο.

Αν οι ομάδες είναι έτοιμες να μπουν στον κυρίως αγωνιστικό χώρο, πριν τελειώσει το Τάιμ Άουτ ή το Τεχνικό Τάιμ Άουτ (όπου εφαρμόζονται), ο 2ος διαιτητής πρέπει να επιτρέψει στους παίκτες να πάρουν τη θέση τους και να περιμένουν εκεί, μέχρι να τελειώσουν τα 30 ή τα 60 δευτερόλεπτα. Στη συνέχεια, ο 1ος διαιτητής θα σφυρίξει για σερβίς.

Αν υπάρχει παρατεταμένο διάλειμμα μεταξύ του δεύτερου και του τρίτου σετ, οι ομάδες και οι διαιτητές πρέπει να εγκαταλείψουν την περιοχή ελέγχου και να πάνε στα αποδυτήριά τους. Πρέπει να επιστρέψουν στον αγωνιστικό χώρο τρία λεπτά πριν αρχίσει το τρίτο σετ.

3. Μετά τον αγώνα

Όπως αναφέρεται στο πρωτόκολλο της FIVB που έχει συμπεριληφθεί στο αντίστοιχο Εγχειρίδιο, οι δύο διαιτητές στέκονται μπροστά από το βάθρο του 1ου διαιτητή. Ο 1ος διαιτητής σφυρίζει, οι δύο ομάδες έρχονται κατά μήκος των πλάγιων γραμμών προς τους διαιτητές, στη συνέχεια περπατούν κατά μήκος του φιλέ, ανταλλάσσουν χειραψία με τους αντιπάλους και επιστρέφουν στους πάγκους τους. Ο 1ος και ο 2ος διαιτητής πηγαίνουν κατά μήκος του φιλέ στο τραπέζι του σημειωτή, ελέγχουν το φύλλο αγώνα, το υπογράφουν και ευχαριστούν τους σημειωτές και τους κριτές γραμμών για το έργο τους.

Με αυτό δεν τελείωσε η δουλειά των διαιτητών! Πρέπει να ελέγχουν με προσοχή την αθλητική συμπεριφορά των ομάδων, ακόμα και αφού έχουν σφυρίξει το τέλος του αγώνα! Για όσο χρονικό διάστημα οι ομάδες παραμένουν στην περιοχή ελέγχου, όλες οι τυχόν αντιαθλητικές συμπεριφορές που θα εκδηλωθούν μετά από το τέλος του αγώνα πρέπει να ελεγχθούν και να αναφερθούν στον Τεχνικό Υπεύθυνο του Αγώνα και να καταγραφούν στις «Παρατηρήσεις» του φύλλου αγώνα ή σε ξεχωριστή έκθεση.

Πρωτόκολλα Διεθνών Αγώνων

Για τη διοργάνωση Nations League της FIVB και για οποιοδήποτε άλλη διοργάνωση κορυφαίου επιπέδου, το πρωτόκολλο των αγώνων θα οργανώνεται από μια εξειδικευμένη ομάδα **Παρουσίασης Αθλημάτων**.

Το Πρωτόκολλο Αγώνων είναι πιθανό να διαφέρει για διαφορετικές διοργανώσεις. Επομένως, συνιστάται ανεπιφύλακτα στους διαιτητές να το μελετούν προσεκτικά πριν από την αντίστοιχη διοργάνωση και να το ακολουθούν στους αγώνες.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Άφιξη πριν τη διοργάνωση

Οι διαιτητές πρέπει να φτάσουν στην πόλη διεξαγωγής της διοργάνωσης, όπως αναφέρεται στον ορισμό τους.

Συναντήσεις

Πριν από την έναρξη της διοργάνωσης θα διεξάγονται συναντήσεις διαιτητών με θεωρητικά και πρακτικά θέματα με τη συμμετοχή διαιτητών, σημειωτών, κριτών γραμμών, παιδιών για το σκούπισμα, επαναφορέων της μπάλας και εκφωνητών του γηπέδου.

Σχόλια για τη διαιτησία

Μετά τη λήξη του αγώνα θα λαμβάνει χώρα στα αποδυτήρια των διαιτητών μια σύντομη ενημερωτική συνάντηση, όπου ο Παρατηρητής Διαιτησίας (Referee Coach) θα παρέχει ανατροφοδότηση σχετικά με την επίδοση των διαιτητών, ενώ και οι διαιτητές πρέπει να αυτό-αξιολογούνται σχετικά με το πού τα πήγαν καλά και τι μπορούν να βελτιώσουν. Αν προκύψει κάποιο γενικότερο σημαντικό ζήτημα, την επόμενη μέρα θα πρέπει να λάβει χώρα μια πρωινή συνάντηση των μελών της Υπο-Επιτροπής Διαιτησίας με όλους τους διαιτητές της διοργάνωσης.

Κατά τη διάρκεια αυτής της συνάντησης, αν χρειάζεται και αν είναι εφικτό, πρέπει να χρησιμοποιηθούν βίντεο που έχουν ληφθεί κατά τη διάρκεια των αγώνων, για να συμβάλουν στην ερμηνεία τόσο των λαθών, όσο και των επιτυχημένων αποφάσεων, με στόχο να ενοποιηθεί η τεχνική ποιότητα της διαιτησίας σε υψηλό επίπεδο.

Πληροφόρηση για τους ορισμούς

Οι ορισμοί στους αγώνες πρέπει να γνωστοποιούνται στον 1ο, 2ο, τον διαιτητή ελέγχου (challenge) και τον αναπληρωματικό κανονικά:

- 1) 12 ώρες πριν από την έναρξη ή
- 2) Το βράδυ πριν από τον αγώνα
- 3) Η επικοινωνία πρέπει να γίνεται με την αποστολή αντιγράφου της φόρμας R3 μέσω Ομάδας στο πρόγραμμα WhatsApp.

Συμπεριφορά

Η FIVB έχει εμπιστοσύνη σε κάθε διαιτητή που ορίζεται στις διάφορες διοργανώσεις.

Οι διαιτητές που έχουν την ευθύνη για τη διεύθυνση των αγώνων κατά τη διάρκεια της διοργάνωσης πρέπει να επιδεικνύουν υποδειγματική συμπεριφορά καθόλη τη διάρκεια της διοργάνωσης, από την άφιξη μέχρι την αναχώρησή τους from από την πόλη ή τις πόλεις που διεξάγεται η διοργάνωση.

Πρέπει να τηρούν απαρέγκλιτα το χρονοδιάγραμμα των δραστηριοτήτων, το οποίο καθορίστηκε από την Υπο-Επιτροπή Διαιτησίας, και να διατηρούν την εικόνα των διαιτητών μέσα και έξω από τους αγωνιστικούς χώρους.

Η Υπο-Επιτροπή Διαιτησίας διαθέτει απολύτως την ισχύ να αναστείλει από τα καθήκοντά του, ακόμα και να αποκλείσει, ανάλογα με το σφάλμα, οποιοδήποτε μέλος του σώματος των διαιτητών, του οποίου η συμπεριφορά δεν θα ανταποκρίνεται στα αναμενόμενα για αυτά πρότυπα.